

ΜΟΥΣΙΚΗ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΜΟΥΣΙΚΟΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕΤΑ ΤΕΜΑΧΙΩΝ ΦΩΝΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΕΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΙΚΗ ΠΑΡΑΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ
ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΞΕΝΩΝ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΟΛΟΓΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΣ

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑΚΑ ΑΙΣΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Ἐν προηγουμένοις φύλλοις τῆς «Μουσικῆς» (τευχ. 6, 7 καὶ 9) περὶ τῆς σχολειακῆς μουσικῆς γράψαντες ἐπεφυλάχθημεν νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ καὶ περὶ τῶν ἄσμάτων ἐκείνων, ἅτινα δέον διὰ τὴν ἀληθῆ τῶν μαθητευομένων παιδαγωγίαν νὰ διδάσκωνται ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν ἐκπαιδευτηρίοις. Ὁ καθορισμὸς τῶν σχολειακῶν ἄσμάτων ἐξαρτᾶται παρ' ἅπασιν τοῖς λαοῖς ἐκ τοῦ εἴδους καὶ τοῦ σκοποῦ τῶν σχολείων. Ἄφ' οὗ δὲ καὶ παρ' ἡμῖν ὡς πρῶτιστος σκοπὸς τῶν ἐλληνικῶν ἐκπαιδευτηρίων ἀναγράφεται πανταχοῦ ἡ χριστιανική, ἠθικὴ καὶ ἐθνικὴ διαπαιδαγώγησις καὶ μόρφωσις τῆς σπουδαζούσης νεολαίας, οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι καὶ ἡ μουσικὴ παιδείσις πρέπει νὰ εἶνε ἀνάλογος, δέον δηλονότι τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ τὰ σχολικὰ ἄσματα νὰ ὑπηρετῶσι καὶ νὰ λαμπρύνωσιν.

Κατὰ ταῦτα ἄρα εὐνόητον τυγχάνει, ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῶν σχολειακῶν ἄσμάτων δέον νὰ ᾖ κατὰ τὸ ποιητικὸν περιεχόμενον καὶ κατὰ τὸ μουσικὸν μέλος *θρησκευτικῆ, ἠθικῆ καὶ ἐθνικῆ*, οὕτως ὥστε ἐν τῇ ψυχῇ τῶν μαθητευομένων νὰ διεγερθῶσι ζωντανὰ σεβασμὸς καὶ εὐλαβοῦς πειθαρχίας συναισθήματα πρὸς τὸν Θεόν, τὴν Ἀρετὴν καὶ τὴν Πατρίδα. Εὐνόητον δ' ὅτι τὰ τοιαῦτα ἄσματα ἀνκλόγως τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ βαθμοῦ τῶν σχολῶν δύνανται κατὰ ποσὸν καὶ κατὰ ποιὸν καὶ κατὰ τι νὰ παραλλαγῶσιν. Ἄλλα π. χ. τὰ ἄσματα τῶν Νηπιαγωγείων, ἄλλα τῶν Δημοτικῶν καὶ Ἀστικῶν σχολῶν καὶ ἄλλα τῶν Γυμνασίων καὶ Διδασκαλείων. Τὰ ἐν τοῖς Νηπιαγωγείοις καὶ ταῖς κατωτέροις τάξεσι τῶν Ἀστικῶν

διδασκόμενα ἄσματα δὲν πρέπει νὰ ὑπερβῶσι τὰ διὰ πέντε ἢ καὶ διὰ πασῶν διαστήματα τῆς φυσικῆς διatonικῆς κλίμακος. Ἡ ὑπερβασία τούτων ἀποτελεῖ τοῦτ' αὐτὸ μουσικὸν ἔγκλημα, διότι διὰ τοῦ ἐκδιασμοῦ καὶ τῆς ὑπερεντάσεως τῶν φωνῶν καταστρέφονται τὰ εὐπλαστά φωνητικὰ ὄργανα τῶν μικρῶν μαθητῶν. Καὶ ἐν τούτοις πόσα τοιαῦτα θύματα δὲν ἀριθμοῦνται!

Τὰ διὰ τοὺς μικροὺς παῖδας προωρισμένα ἄσματα δέον νὰ ψαλῶσι *μονοφωνῶς*, διότι ἡ πολυφωνία (διφωνία, τριφωνία κλπ.) εἶνε ζήτημα φωνῆς μεγαλειτέρας ἡλικίας καὶ εὐρυτέρας ἐντάσεως, ἕνεκα δὲ τοῦ τεχνικωτέρου συνδυασμοῦ τῶν συμφῶνων φθόγγων καὶ μακρᾶς ἔξεως. Δι' ἡμᾶς ἰδίως τοὺς Ἀνατολίτας ἡ ἁρμονικὴ πολυφωνία μετὰ κόπου ἐκμανθάνεται, διότι σπανίως ἢ οὐδόλως αὕτη ἀκούεται ἐν ταῖς οἰκογενεαῖς ἡμῶν, ἐν τοῖς ναοῖς καὶ ἐν τῇ κοινωνικῇ ἐν γένει βίῃ. Τὸ μουσικῶς δὲ ἀγύμναστον τῶν διδασκάλων ἔτι μᾶλλον παρακωλύει τὴν προαγωγὴν τῆς ὠραίας καὶ ἐπιβλητικῆς πολυφωνίας παρ' ἡμῖν, ἢ ὅποια θαυμασίως ἐξαίρει τὰ ἄσματα.

Ὅπου δὲ ἐν ταῖς ἀνωτέροις τάξεσι τῶν δημοτικῶν καὶ ἀστικῶν σχολῶν ἐπιβάλλεται πλέον καὶ ἡ κατὰ παρασημαντικὴν, ἤτοι μουσικὴν γραφὴν διδασκαλία τῆς μουσικῆς, τὰ ἄσματα δύνανται νὰ ψαλῶσιν οὐ μόνον ἐν *μονοφωνίᾳ*, ἀλλὰ καὶ ἐν *διφωνίᾳ*, διαιρουμένων προηγουμένως τῶν φωνῶν τῶν μαθητῶν κατὰ λήλως. Ἐν τοῖς Γυμνασίοις δὲ καὶ τοῖς Διδασκαλείοις, ὅπου ἡ παιδικὴ φωνὴ μετατρέπεται ἤδη εἰς ἐφηβικὴν διὰ τοῦ φυσικοῦ νόμου τοῦ τραγισμοῦ τῆς φωνῆς, οἱ μαθηταὶ δύνανται νὰ ψάλλωσι καὶ *τρίφωνα* ἄσματα σπανιώτατα δὲ καὶ *τετράφωνα*, ἂν ἡ εἰς ὀξυφώνους, μεσοφώνους καὶ βαρυφώνους διαίρεσις τῶν φωνῶν ἐπιτρέπῃ τὸ τοιοῦτον.

Περὶ τῆς μουσικῆς μορφώσεως τῶν Διδασκαλείων, περὶ τοῦ τρόπου δηλονότι τῆς διδασκαλίας τῆς ψῆδικοῦ καὶ περὶ τῶν ὁρίων αὐτῆς, ἐπιφυλαττώμεθα εἰδικώτερον νὰ ἐπανέλθωμεν ἄλλοτε, ἀφ' οὗ μάλιστα ἄμεσον πρὸς τοῦτο ἀφορμὴν παρέσχεν ἡμῖν καὶ ὁ τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Σμύρνης καὶ τοῦ ἀρτισυστάτου αὐτῆς Διδασκαλείου μεμουςωμένος Γυμνασιάρχης κ. Ν. Καπετανάκης, ὁ ὁμηρὸς οὗτος καὶ ἐνθερμὸς τῆς μουσικῆς παιδαγωγίας ὑπέρμαχος, ζητῶν παρ' ἡμῶν ὁδηγίαν τινὰς ἢ καὶ ὄλον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα περὶ τοῦ τρόπου τῆς μουσικῆς διδασκαλίας καὶ περὶ τῶν ὁρίων τῆς μουσικῆς μορφώσεως τῶν δημοδιδασκάλων. (Ὁ ἐπράξωμεν δὲ τοῦτο λίαν εὐχαρίστως καθόσον καὶ τὸ τελευταίως ἐκδοθὲν «Ἀναλυτικὸν Πρόγραμμα τῶν Σχολῶν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως», τὸ συνταχθὲν ὑπὸ τῆς Ἐκπαιδευτικῆς τῶν Πατριαρχείων Ἐπιτροπῆς δὲν καθορίζει τὰ τεχνικὰ ὅρια τῆς ψῆδικοῦ, ἀλλὰ τὸ εἶδος μόνον τῶν ἡσμάτων, ἐρεῖδον αὐτὰ πάνυ ὀρθῶς ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ δημοτικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ μέλους.

Ἄλλ' ὅποιον ἄρα γε δεόν νὰ ἦ καὶ τὸ μουσικόν, ἦτοι τὸ μελωδικόν περιεχόμενον τῶν σχολικῶν ἡσμάτων; Μετὰ τὰ ἀνωτέρω γενικῶς ρηθέντα νομίζομεν ὅτι καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ἀφ' ἑαυτοῦ λύεται καὶ διευκρινίζεται. Οὐδεμία λοιπὸν ἀμφιβολία, ὅτι ἐν τοῖς διδασκομένοις ἡσμοῖσι τῶν σχολείων δεόν νὰ ἐγκατοπτρίζονται ὅλα αἱ δυνατὰ τεχνικὰ ἰδιότητες τοῦ ἐθνικοῦ ἐλληνικοῦ μέλους, αἱ ὅσαι ἐνηχοῦσιν ἐν τοῖς ἤχοις καὶ τοῖς τρόποις τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς, οὕτως ὥστε τὰ ὅλα τῶν ἐλληνοπαίδων καὶ παιδιῶν νὰ πληρῶνται ἀπὸ τὰ νάματα τῆς χαρακτηριστικῆς ἐλληνικῆς μελωδίας. Ὁ Χαιρωνεὺς φιλόσοφος διὰ τοῦ περὶ παιδῶν ἀγωγῆς λόγου αὐτοῦ σπουδαίως διευκολύνει καὶ τὸ ζήτημα τῆς μουσικῆς παιδαγωγίας. «Πρέπει, λέγει, αἱ ἴδιαι μητέρες νὰ τρέφωσι τὰ ἑαυτῶν τέκνα καὶ νὰ θηλάζωσιν αὐτὰ, καθόσον μετὰ περισσοτέρας συμπαιδείας καὶ ἐπιμελείας θὰ τὰ θρέψωσιν, ἐπειδὴ ἀπὸ καρδίας καὶ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἀγαπῶσι τὰ τέκνα των». Τὰς τίθας δὲ καὶ τὰς τροφὰς ἐπιτρέπει μόνον ἐπὶ μητρικῆς ἀνεπαρκείας.

Οὕτω λοιπὸν καὶ αἱ ἡμέτεραι σχολαί, ὥσπερ φιλόσοφοι πνευματικαὶ μητέρες, δεόν δι' ἀκραιφνοῦς ἐλλ. μουσικῆς τροφῆς νὰ τρέφωσι καὶ νὰ μορφῶσιν τὴν σπουδάζουσαν ἐλληνικὴν νεολαίαν. Ἐνὶ λόγῳ πρέπει τὰ σχολειακά ἡσμάτα, ἵνα ἐπιτύχωσι τὸν παιδαγωγικὸν αὐτῶν σκοπὸν, πρέπει νὰ ὦσιν, ὅσον ἐνεστίν,

ἐλληνικά, ἀπηχῆσαι δηλονότι τῶν ἀγαθῶν τοῦ ἐθνικοῦ βίου, τῶν ἐθνικῶν ἰδεωδῶν καὶ τῆς ἐν γένει ἐθνικῆς μουσικῆς συνειδήσεως. Ἄν δὲ, ἐνεκεν ἀνεπαρκείας, ἀναγκασθῶμεν ὑπὸ τὰς νῦν συνθήκας τοῦ βίου νὰ προστρέξωμεν ἐνίοτε καὶ εἰς ξένους Παρνασσούς καὶ εἰς τοῦτο νὰ εἴμεθα, ὅσον ἐνεστίν, ἐκλεκτικοί, ὅπως εἰς τὰς τίθας καὶ τὰς τροφὰς ἐν περιπτώσει μητρικῆς ἀνεπαρκείας γίνονται αὐστηρῶς ἐκλεκτικοί καὶ οἱ γονεῖς διὰ τὰ ἑαυτῶν τέκνα¹.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας ἐν τῇ μουσικῇ παιδαγωγίᾳ ἦσαν λίαν προσεκτικοί, διδάσκοντες, ὡς ρητῶς λέγει καὶ ὁ Πλάτων, «ἀγαθῶν μελιποιδῶν ποιήματα». Ἄλλὰ καὶ οἱ νεώτεροι εἰς τὸν πολιτισμὸν προηγημένοι λαοί, Γερμανοί, Γάλλοι, Ἰταλοί, Ἀγγλοί, κτλ. ἔχουσιν εἰδικὰ συλλογὰς σχολειακῶν ἡσμάτων, φερόντων τὸν τύπον καὶ τὸν χαρακτήρα τοῦ ἐθνικοῦ αὐτῶν. Ὁ Αὐτοκράτωρ μάλιστα τῆς Γερμανίας οὐ μόνον διὰ τὰ σχολεῖα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ μουσικὰ σωματεῖα συνέστησεν ἐνθέρμως τὰ ἀκραιφνῶς γερμανικά ἡσμάτα. Ὁ μέγας δὲ Γλάδστον κατὰ τὰς τελευταίας τοῦ θανάτου του στιγμὰς ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ τὰ προσφιλέστατα δημοτικά ἡσμάτα τῆς πατρίδος του, τὰ ὅποια εἶχε διδαχθῆ ἀπὸ τὰς σχολειακὰς τάξεις.

Ἐν ᾧ λοιπὸν πάντα τὰ πεπολιτισμένα τῆς ὑψηλοῦς ἔθνη δι' ἐθνικῆς χραιᾶς ἡσμάτων μορφώνονται ἐν ταῖς σχολαῖς αὐτῶν, ἡμεῖς οἱ νεώτεροι Ἕλληνας, συγχέοντες τὰ σχολεῖα πρὸς τὰ ἀνώτερα Ὠδεῖα, ἐπιδεικνύομεν δυστυχῶς ἐν τῇ μουσικῇ τῆς νεολαίας παιδαγωγίᾳ ἀπεριόριστον κοσμοπολιτισμὸν. Διατί δὲ τοῦτο; Διότι ἐλλείπει ἀκόμη παρ' ἡμῖν ἡ ἐθνικὴ μουσικὴ συνείδησις, ἡ ἀληθὴς μουσικὴ μόρφωσις. Περιοριζόμενοι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ μετὰ μεγάλης δυσαναλογίας εἰς τὴν ἐκμάθησιν οὐ μόνον ξένων ἡσμάτων, ἀλλὰ καὶ ἀκαταλλήλων διὰ σχολεῖα,

1. Κατὰ ταῦτα οὐδόλως συμφωνοῦμεν μετὰ τοῦ κ. Ν. Δελλίου, γράφοντος ἐν τῇ Προλόγῳ τῆς «Συλλογῆς ἐκλεκτῶν χορῶν» του (Ἀθῆναι 1911) τὰδε: «Μέχρι δὲ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἡ ἀληθὴς μουσικὴ μόρφωσις τοῦ ἔθνους φθάσῃ εἰς τὸ ζηλευτὸν σημεῖον, ὥστε ν' ἀπληγῆ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς διὰ τὴν σχολικὴν χορωδίαν ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ ἰδίωμα, καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἐκλέγομεν ἐκ τῶν ξένων ἀριστουργημάτων ὅσα ἐξ αὐτῶν κινεῖν περισσότερο τὸ ἐνδιαφέρον καὶ συμφωνοῦν μᾶλλον μὲ τὸν χαρακτήρα ἡμῶν.» Ἄν καὶ πάντες οἱ λαοὶ εἰδικοί μουσικοὶ οὕτω σκεφθῶσι, τότε τίνες θὰ φροντίσωσι καὶ διὰ τὴν ἀναπλήρωσιν τῶν μουσικῶς ἐλλειπόντων; Οἱ Εὐρωπαῖοι, οἱ Κινεζοὶ ἢ οἱ Ἰάπωνες; Φρονοῦμεν ὅτι οἱ Ἕλληνας μουσικοδιδασκαλοὶ ἔχουσι τὸ καθήκον ἐμμέσως ἢ ἀμέσως νὰ φροντίσωσι καὶ διὰ τὴν δημιουργίαν τῶν καταλλήλων σχολικῶν ἡσμάτων. Ἄλλως αἰωνίως θὰ εἴμεθα ἐρμαιοὶ τῶν ξένων.

οὐδὲν ἄλλο πράττομεν ἢ νὰ δημιουργῶμεν πρὸ τῆς κυριοπολιτισμῆς καὶ τὴν περιφρόνησιν τῶν ἡμετέρων. Τίς δὲ θὰ εἶνε τόσο ἀφελῆς, ὥστε νὰ πιστεύῃ ὅτι ὁ διὰ ξενικῶν ἡμετέρων καὶ διὰ ξενικῶν μελωδιῶν ἀπὸ μικρᾶς ἡλικίας παιδευόμενος, θὰ αἰσθανθῇ κατόπιν ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν καὶ εἰς τὰ πάτρια, τὰ ὅποια ἢ οὐδόλως ἢ καὶ ἀτελῶς ἐδιδάχθη; "Ἄς μὴ αὐτοαπατώμεθα!

"Ἴσως δ' ἀντεῖπώσιν τινες λέγοντες: Μὴ τάχα καὶ τὰ ξένα μουσουργήματα δὲν εἶνε ἔργα τέχνης; Καὶ ἀπαντῶμεν καὶ ἡμεῖς· εἶνε καὶ ταῦτα ἔργα τέχνης, ἀλλὰ τέχνης ξενικῆς ἐμπνεύσεως καὶ ξενικῶν συναισθημάτων. Μὴ τάχα καὶ τὰ ἀναγνωστικά, αἱ μυθολογίαι, αἱ ἱστορίαι κτλ. τῶν ξένων λαῶν δὲν ἔχουσι καὶ δι' ἡμᾶς ποικίλα διδάγματα; Διατί λοιπὸν δὲν μορφώνομεν τὴν νεολαίαν τῶν σχολείων μας ἀποκλειστικῶς διὰ τούτων; "Ἡ νομίζομεν ὅτι καὶ ἐν τῇ μουσικῇ δὲν ὑπάρχει ἐθνισμός; Πόσον ἀπατώμεθα! "Ἀλλὰ τότε πρὸς τί αἱ διαφοραὶ καὶ οἱ ἀκατάπαυστοι ἀγῶνες τῆς Γαλλικῆς, Γερμανικῆς, Ἰταλικῆς, Ὀλλανδικῆς κτλ. μουσικῆς σχολῆς;

"Ἡ μουσικὴ πανταχοῦ καὶ πάντοτε ὑπῆρξεν ὁ ἀχώριστος σύντροφος καὶ ἡ πιστὴ εἰκὼν τοῦ ἐθνικοῦ ἐν γένει βίου τῶν λαῶν. Διὸ καὶ οἱ μουσικώτατοι ἡμῶν Πρόγονοι καὶ ἐθνοποιοὶ ὠνόμασαν τὴν μουσικὴν, δημιουργὸν δηλονότι ἐθνικοῦ χαρακτήρος καὶ ἐθνικῶν ἰδεωδῶν. "Ἄς μορφώσωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν δι' ἡμετέρων σχολειῶν ἀκραιφνῶς ἑλληνικῶν, τὰ ὅποια νὰ προβιβάζωσιν οὕτω τὴν τρισχιλιετῆ ἐθνικὴν ἡμῶν δόξαν καὶ εὐκλειαν.

*Μὴ πλέον δάνειοι μελωδοὶ
μήτε σειρήνων ξένων ᾠδῆ
ὅπου κοιτῖδα αἱ Μοῦσαι εἶχον·
εἶναι τὸ ξένον μέλος ἡδὺν
ἀλλ' ὅμως ξένον ἔχει τὸν ἦχον.*

Ἡ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ Ἡ ΠΟΛΥΦΩΝΙΑ

Μακρόβιον καὶ κοινοφελὲς στάδιον δράσεως καὶ ἐργασίας εὐχομαι εἰς τὴν «Μουσικὴν», ἣτις μετὰ τὴς καλλιτεχνίας καὶ ἀξιολόγου ὕλης ἐκδιδόμενη, συμβολὴν σπουδαίαν παρέχει εἰς τὴν θεωρητικὴν καὶ πρακτικὴν ἀνάπτυξιν τῆς μουσικῆς. Ὁ ἀναδιδῶν τὰς καλλιτεχνικὰς ὑπερδιακοσίας ἡδὴ σελίδας αὐτῆς διαβλέπει

εὐχαρίστως τὴν ὑπὸ ἀξίων ἐργατῶν καὶ ἀρίστου ἀρχιεργάτου συντελουμένην ἐργασίαν εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς θείας τέχνης, μάλιστα δὲ περὶ τὸν κλάδον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ἣτις εἰς παρὰ καμὴν βαίνουσα καὶ μὴ συνδυαζομένη τανῶν μετὰς καιρικὰς περιστάσεις, σπουδαῖον κίνδυνον καὶ σοβαρὰν ἀπειλεῖ ζημίαν εἰς τὴν θρησκευτικὴν τοῦ Γένους ἀνάπτυξιν. Καὶ τοῦ λόγου γενομένου περὶ τοῦ φλέγοντος τούτου ζητήματος ὀφείλω νὰ τονίσω τὸ εὐχάριστον γεγονός ὅτι αἱ ἰδέαι τῆς ἀξιολογίας καὶ μουσοτραφοῦς Διευθύνσεως τῆς «Μουσικῆς» εἰσὶ προσηρμοσμέναι μετὰ τὰς καιρικὰς ἀξιώσεις, καὶ μετὰ τὴν ἀνάπτυξιν, ἣν ἐν τοῖς ἐσχάτοις καιροῖς ἀπανταχοῦ ἡ θεία αὕτη τέχνη ἀναλαμβάνει. Περὶ τὸ ζήτημα δὲ τοῦτο προκαλούμενος ὡς ἐξῆς διατυπῶ εὐχαρίστως τὴν ἐμὴν ταπεινὴν ἀπόφασιν.

Βεβαίως ἡ ἐν τῇ Ἁγίᾳ ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ πίστις καὶ ἡ ἐνυπάρχουσα ἀλήθεια ἐκ τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς καὶ τῆς παραδόσεως προερχομένη δὲν ἔχει ἀνάγκην ἀναπτύξεως, ἀλλὰ μία ἐστὶ διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἐκεῖνη ἣν παρέδωκαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται τοῦ Λόγου γενομένοι καὶ οἱ μετὰ τούτους θεόπνευστοι ἄνδρες, καὶ εἰς ταῦτα ἡ Ὀρθοδοξία ἐμμένει, ἃ ἀνέκαθεν ἐδιδάχθη μὴ καινοτομοῦσα μηδὲ προσθήκας ἢ ἀφαίρέσεις ἀποπειρωμένη. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι προκειμένου περὶ ἐκείνων τῶν πραγμάτων, ἅτινα συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐδραίωσιν καὶ ἐξωτερικευσιν τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος, ὧν προέχει ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μουσικῇ, οὐ μόνον ἡ πρόοδος καὶ ἡ ἐξέλιξις αὐτῶν ἀνεμπόδιστος ἐστίν, ἀλλὰ τὸναντίον τοῦτο καὶ ἐπιβάλλεται ἐν τῷ συμφέροντι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους.

Ἵπάρχει ἀληθῶς μεγάλη μερίς, ἣτις ἐναντιοῦται εἰς πᾶσαν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον τῆς ἐν τῇ ὕμνολογίᾳ μουσικῆς, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι κιδωθλεύεται ἡ πάτριος μουσικὴ νοθευομένη μετὰ ξένης, οἷαν θεωροῦσι τὴν πολύφωνον μουσικὴν. Ἡ μονότονος μουσικὴ ἡ ἐπικρατήσασα μέχρις ἡμῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἶναι, λέγουσιν, ἡ μουσικὴ τῶν πατέρων ἡμῶν, ἣν ὡς κόρη ὀφθαλμοῦ ἀμετάβλητον δεόν νὰ διακρατῶμεν ἐν τῇ λατρείᾳ, καὶ πᾶσα ταύτης ἀνάπτυξις ἢ μεταβολὴ εἶναι μετὰβλήτων ὀρίων, ἃ οἱ πατέρες ἡμῶν ἔθεντο, εἶναι ἱερόσυλος ἐπέμβασις τῶν νεωτεριστῶν.

Ἀλλὰ φέρε ἐξετάσωμεν ὄντως ἡ μονότονος μουσικὴ εἶναι ἡ πάτριος τοῦ Γένους μουσικὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ;

Ἐν τῇ Παλαιᾷ Γραφῇ ἀναγινώσκωμεν ὅτι ὁ Δα-

διὸ κατέστησε τετρακισχιλίους ψάλτας, οὓς διήρσεσε εἰς 24 τάξεις καὶ ἀπετέλεσε χοροὺς ἕνα ἐκάστη τάξις ψάλλη καθ' ἑβδομάδα, πᾶσαι δὲ ὁμοῦ τὰς μεγάλας ἑορτὰς καὶ ἑψάλλον ἀμοιβαδὸν (Παραλ. Α. Γς' 4—ΚΕ, 1—31).

Ὁ δὲ Ἰώσηπος ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἐπιπροσθέτει «προῆγεν ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶν πλῆθος ὑμνοῦντες τὸν Θεόν, ἄδοντες πᾶν εἶδος μέλους σὺν τε ἤχῳ ποικίλῳ (Ν. Θεοτόκη ἔκδοσ. Λειψίας 1773 σ. 522).

Ἐν ταῖς Ἀποστολικαῖς διαταγαῖς (Β, 57) ἀναγινώσκομεν «ἀνά δύο λεγομένων ἀναγνωσμάτων, ἕτερός τις τοῦ Δαβὶδ ψαλλέτω ὕμνους καὶ ὁ λαὸς τὰ ἀκροστίγια ὑποπαλλέτω».

Καὶ ἐν ταῖς ἐπ' ὀνόματι Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου συγγραφαῖς ἀναφέρεται: «Εἶτα ἄδουσι πεποιημένοις εἰς τὸν Θεὸν ὕμνοις πολλοῖς μέτροις καὶ μέλεσι τῇ μὲν συνηχοῦντες, τῇ δὲ ἀντιφώνοις ὕμνοις καὶ ἁρμονίαις ἐπιχειρονομοῦντες» καὶ ἀλλαχοῦ «ὁ μὲν Ἱεράρχης εὐχὴν ἱεράν ἐπὶ τοῦ θείου θυσιαστηρίου τελέσας, ἐξ αὐτῶν τῶν θυμῶν ἀρξάμενος ἀπέρχεται τῆς Ἱερᾶς τῶν ψαλμῶν μελωδίας, συναυδοῦσης αὐτῷ τὴν ψαλμικὴν ἱερολογίαν ἀπάσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς διακοσμῆσεως». Ἐκ τούτων καὶ ἐξ ἄλλων ὁμοίων ῥητῶς δηλοῦται ὅτι καὶ ἡ μουσικὴ τῶν Ἑβραίων, ἀλλὰ καὶ ἡ μουσικὴ τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων ἦτο πολυφώνος, ἀναμφιδόλως δὲ ἡ πολυφωνία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διατηρήθη καὶ εἰς τοὺς κατόπιν αἰῶνας.

Ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς δι' εἰδικῆς νεαρᾶς ἐθέσπισεν ἐξ 25 προσώπων ἕκαστον τῶν χορῶν τῆς Ἀγίας Σοφίας, κατὰ δὲ τὸν Ψελλὸν διακόνισσαι καὶ κόραι ἐλάμβανον μέρος εἰς πολυφώνους καὶ ἑναρμονίους Ἐκκλησιαστικοὺς χοροὺς. Ἀλλὰ μαρτύριον πασιφανὲς τῆς πολυφώνου ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς εἶναι ἡ σημερινὴ μουσικὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ῥωσσίας, ἣτις κατὰ τὰς ἐγκύρους μαρτυρίας αἰωνόδιον ἔχει τὴν ἀρχήν. Κατὰ τὴν ἀψευδῆ ἱστορίαν περὶ τὸν 10^{ον} αἰῶνα οἱ ἐκ Ῥωσσίας ἀπεσταλμένοι Βλαδιμήρου τοῦ Α' ἐλθόντες εἰς Κωνσταντινούπολιν ἤκουσαν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Σοφίᾳ ὕμνῳδίας ἐξ 60 προσώπων, τοῦτο δὲ τὸ γεγονός σπουδαίως κατέθελεξεν αὐτοὺς καὶ συνετέλεσεν ἕνα τὴν ὀρθοδοξίαν ὡς θρησκείαν ἀποδεχθῶσιν.¹

Τοῦτου δὲ γενομένου ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐξα-

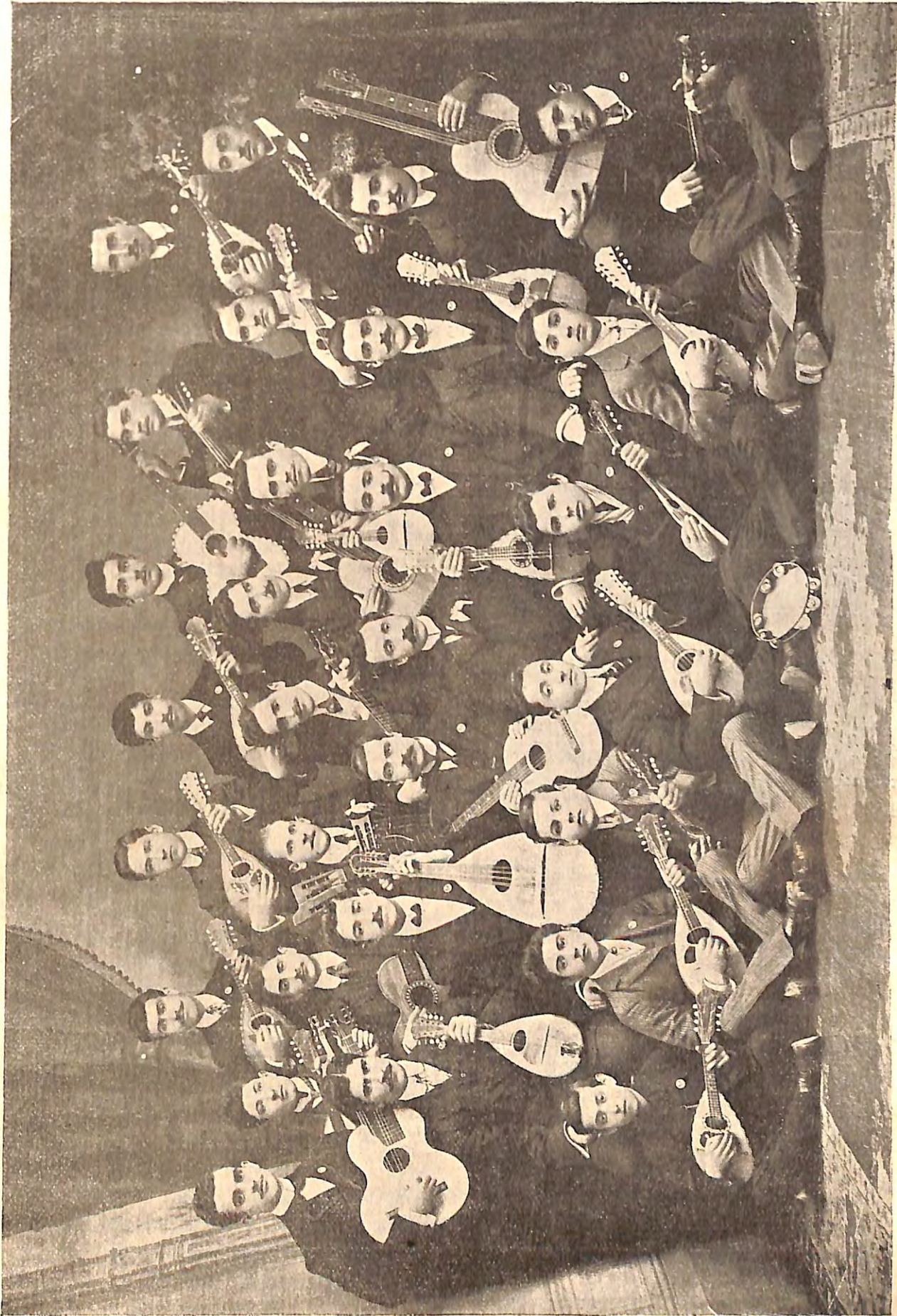
1. Περὶ τῆς μουσικῆς τῆς Ἀγίας Σοφίας διὰ μακρῶν ἐγγράψαμεν ἐν τῷ Α' τεύχει τῆς «Μουσικῆς» Σ. Δ.

πέστειλεν εἰς Ῥωσσίαν καὶ Ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς καὶ ἱεροδιδασκάλους καὶ μεταφραστὰς τῶν ἱερῶν βιβλίων, καὶ ἀναμφιδόλως, ἀφ' οὗ ἡ Ῥωσσία τὰ πάντα ἐν τῇ λατρείᾳ ἔλαβεν ἐκ Βυζαντίου, βεβαίως ἀπαραιτήτως καὶ τὴν μουσικὴν τῆς ὕμνολογίας ἐκεῖθεν παρέλαβεν. Ἀφ' οὗ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἀπέστειλεν ἐπιτελεῖον Ἀρχιερέων καὶ ἱερέων, βεβαίως θὰ ἀπέστειλε καὶ τοὺς καταλλήλους διὰ τὴν λατρείαν μουσικούς. Ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ υποθέσωμεν ὅτι οὐ μόνον ἡ Ῥωσσικὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ μουσικὴ προέρχεται ἐκ Βυζαντίου, καὶ εἶναι μὲ παραλλαγὰς βεβαίως ἡ ἐθνικὴ τοῦ Γένους μουσικὴ, ἀλλ' ὅτι τοιαύτην εἰς χρῆσιν μουσικὴν εἶχον καὶ οἱ δύο αἰῶνες τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀφιστάμενοι Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς καὶ Κοσμάς καὶ οἱ ἄλλοι ὕμνογράφοι.

Ἐκ τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ ἀναλλοιώτου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ καταδείξῃ ὅτι ἡ σήμερον ὡς ἔχει μουσικὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, εἶναι ἡ μουσικὴ ἢ πρὶν τῆς Ἀλώσεως, ἢ μουσικὴ τῶν εὐκλεῶν Βυζαντιακῶν χρόνων. Τοῦναντίον ὁ αἰοῖμος Ἰω. Τσέτσης καὶ ἄλλοι εἰσέτι κατέδειξαν ὅτι ἡ σημερινὴ μουσικὴ κατὰ τὰ 8/10 εἶναι Τουρκο-περσικὴ (;), διεμορφώθη δὲ οὕτω κατὰ τὸ 1816 ὑπὸ πεπειραμένων μὲν ἀνδρῶν τοῦ Χρυσάνθου, Χουρμουζίου καὶ Γρηγορίου, ὧν ὅμως ἡ πεῖρα δὲν ὑπερέβαινε τὰς γνώσεις ἀπλῶς καλῶν ἱεροψαλτῶν ἀνευ θεωρητικοῦ βάθους.

Ὅπως λοιπὸν κατὰ τὸ 1816 διεμορφώθη ἡ μουσικὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣτις μουσικὴ κατήντησε μονόφωνος μόνον ἐκ τῶν δεινῶν τῆς μακρᾶς δουλείας, ἔνεκεν τῆς ὁποίας οἱ πολυτελεῖς καὶ πολυδάπανοι πολυφώνοι χοροὶ ἐξηφανίσθησαν, πενθούσης τῆς Ἐκκλησίας τὴν ὑποδούλωσιν τοῦ Γένους, οὕτω καὶ ἡδὴ οὐδὲν παρεμποδίζει ἕνα ἡ μουσικὴ ὡς τέχνη παρακολουθήσῃ τὴν ἐξέλιξιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν καιρῶν. Ἡ μουσικὴ ἐν τῷ Ναῷ σκοπὸν ἔχει νὰ ἐνθουσιάζῃ ἐπενεργοῦσα ἐπὶ τῆς καρδίας νὰ ἐγείρῃ τὸν σεβασμὸν πρὸς τὰ θεῖα, νὰ ἀνυψοῖ τὴν διάνοιαν ἐντεινούσα τὴν προσοχὴν τοῦ ἀκροατοῦ, διότι «ἐὰν ἄδηλον φωνὴν σάλπιγγ' ᾄῃ τίς παρασκευάζεται εἰς πόλεμον;... ἔσσεσθαι γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦντες» (Α. Κορ. ΙΔ, 10—42). Οὕτω καὶ ἡ ἀνευ ἁρμονίας σήμερον μουσικὴ εἶναι διὰ τὸν μουσοτραφεὲ ἀκροατὴν, μουσικὴ ἀποκρούουσα, ἔχουσα τὴν δύναμιν νὰ ἐνθουσιᾷ μόνον τὸν αἰοῖδον οὐχὶ ὅμως τὸ ἀκροατήριον, ἀδυνατοῦσα νὰ διεγείρῃ τὰ συναισθήματα τῆς ψυχῆς.

Καὶ ἐφ' ὅσον ὑπάρχει μεγίστη μερίς χριστιανῶν

Η ΜΑΝΔΟΛΙΝΑΤΑ ΤΟΥ ΦΑΝΑΡΙΟΥ — ΑΝΔΡΙΚΟΝ ΤΜΗΜΑ

οὕτω χαρακτηρίζουσα τὴν σημερινὴν Βυζαντιακὴν μουσικὴν, πᾶσαι αἱ προσπάθειαι πρὸς ἐναρμόνισιν αὐτῆς εἶσιν εὐγενεῖς ἀγῶνες ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους. Ἐλεγεν γὰρ ὁ μακάριος Παῦλος «τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα ἵνα πάντως τινὰς σώσω» (Α΄ Κορ. Α. 22). Εἶναι δὲ ἐπιτακτικὴ ἢ προσπάθεια τῆς βελτιώσεως τῆς σημερινῆς μουσικῆς, διότι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ «πάντα πρὸς οἰκοδομὴν γενέσθω» (ΙΔ, 26), ἵνα μὴ σπουδαῖον μέρος τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος ἔξω τοῦ ἱεροῦ περικλείσωμεν περιβόλου, ἀφ' οὗ ὁ Παῦλος «ἐδοῦλόωσε ἑαυτὸν ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσῃ» (Α, 19), καὶ ἀφ' οὗ «χαρὰ γίνεται ἐν τῷ Οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῶ μετανοοῦντι» (Ματθ. ΙΕ 7—10).

Ἐὰν ἐπιμείνωμεν εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ σημερινὴ μουσικὴ τῆς Ἐκκλησίας εἶναι, ὡς πάτριος κληρονομία, ἀμετάβλητος, ἐν δεκάδαις Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ Δύσει θὰ μείνωμεν οἱ ἱερεῖς μόνον ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους εὐλογοῦντες. Ἦδη ἀληθῶς εἰς τὰς ἐν τῇ Δύσει Ἑλληνικὰς Ἐκκλησίας, πρὸς ἔθνηκιν ζημίαν ξένη μουσικὴ ὑπεσῆλθεν πρὸ ἐτῶν πολλῶν, καὶ πρὸς περιστολὴν τῆς ζημίας ταύτης θέον οἱ ἐπαϊόντες διὰ τῶν μόχθων αὐτῶν ν' ἀποδώσωσι ἐναρμόνιον τὴν πάτριον Ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, τὴν προσήκουσαν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν. Διότι ἀληθῶς, ὡς ἔλεγεν ὁ ἀοιδίμος καὶ πολὺς ἐκεῖνος ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου Διονύσιος ὁ Λάττας, ἐκ τοῦ κηρύγματος καὶ τῆς μουσικῆς ἔξαρτάται ἡ δόξα καὶ ὁ θρίαμβος τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν.

Καὶ ἀληθὲς τοῦτο, ἀφ' οὗ καὶ θεόπνευστοι ἄνδρες ἔδει διὰ τῆς μουσικῆς νὰ ἐμπνευσθῶσι πρῶτον ἵνα εἶτα διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος προφητεῦσασιν· «ἀλλ' ἐκεῖνου ψάλλοντος ὁ νοῦς τοῦ προφήτου ἀνακαινισθεὶς ἄξιος γίνεται τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπιφοιτήσεως» ὡς λέγει ὁ ἱερεὺς Χρυσόστομος (Νικηφ. Θεοτόκη ἐκδ. ὑπομν. Β' Βασ. σελ. 831).

Ἐν Τεργέστη.

ΙΕΖΕΚΙΗ ΒΕΛΑΝΙΔΙΩΤΗΣ

Ἀρχιμανδρίτης τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ ἀποστολικοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ

*Ο Σωκράτης γέρων ὢν ἐμάθηκε τὴν κιθαρωδίαν ἀπὸ τὸν μουσικὸν Κόννον. Ὅτε δὲ τις εἰρωνεύθη αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ εἰ μέγας φιλόσοφος ἀπήντησε· «Κάλλιον ἄψιμαθῆ τινα εἶναι ἢ ἀμαθῆ».

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΥ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ

ΕΚ ΤΗΣ ΑΝΑ ΤΗΝ Μ. ΑΣΙΑΝ ΠΡΟΣ ΠΕΡΙΣΥΛΛΟΓΗΝ
ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙΟΔΕΙΑΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγούμενου τεύχους).

Γ΄

Ἡ Νίκαια τῆς Βιθυνίας.

Ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἀρχαιοτήτων μετὰ τὴν θεῖαν λειτουργίαν εἶνε ἐπιβεβλημένη εἰς τοὺς πανηγυριστὰς ὑπὸ τῆς λαϊκῆς παραδόσεως. Ὁ μὴ ἐπισκεπτόμενος αὐτὰς δὲν θεωρεῖται πανηγυριστής, ἐκλαμβάνεται ἄμοιρος τῆς θείας χάριτος, ξένος πρὸς τὴν ὁμογένειαν καὶ ὁμοδοξίαν τῶν Ἑλλήνων. Πόσον εὐτυχὴς εἶνε ὁ λαός, ὁ μὴ λησιμονῶν τὴν προγονικὴν δόξαν καὶ εὐκλειαν!

Ἐκ τῶν ἀρχαίων μνημείων τῆς Νικαίας ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μεῖζονα ἐμποιοῦσιν ἐντύπωσιν εἶνε τὰ μακρὰ καὶ τετράγωνα σχεδὸν τεῖχη αὐτῆς, τὰ ἐρείπια τῶν ναῶν, οἱ τόποι τῶν Οἰκ. Συνόδων, τὰ ἐρείπια τῶν δημοσίων κτιρίων καὶ τὰ ἀκέφαλα ἀγάλματα τὰ ὁποῖα πάντα σχεδὸν ἐθραύσθησαν ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων κατοίκων, ἵνα μὴ καὶ πάλιν ἀναζήσωσιν! Οἱ πύργοι ἰδίως τῶν τειχῶν εἶνε λίαν ἐπιβλητικοί. Παρὰ τὴν Πύλιν τοῦ Προῦσα καπουσοῦ (Πύλης τῆς Προύσης), ἐξ ἧς λέγεται ὅτι εἰσῆλθον οἱ Τοῦρκοι κατακτηταί, ὑπάρχει μεγαλοπρεπὴς τις πύργος Κῆς κουλλεσῆ (=Πύργος τῶν κορῶν ἢ Θεοδώρου, πιθανόν τοῦ Λασκάρεως). Ἡ ἐπιτόπιος παράδοσις λέγει ὅτι τρεῖς ἑλληνίδες παρθένοι ἐγκλεισθεῖσαι ἐν αὐτῷ ἐπροτίμησαν νὰ εὕρωσιν τραγικὸν θάνατον, ἀνηλεῶς σφαγεῖσαι, παρὰ νὰ ἀλλαξοπιστήσωσι καὶ νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς κατακτητάς.

Ἡ ἱερὰ Μητρόπολις τῆς Νικαίας νομίζομεν ὅτι καθῆκον ἔχει νὰ τοποθετήσῃ καὶ ἔφορόν τινα τῶν ἀρχαιοτήτων εἰς τὴν ἑλληνικὴν κοινότητα, ὁ ὁποῖος νὰ ἐπιβλέπῃ καὶ νὰ καθοδηγῇ τοὺς πανηγυριστὰς καὶ τοὺς ἐπισκέπτας. Χιλιάδες προσκυνητῶν προσέρχονται κατ' ἔτος ἐν τῇ ἱστορικῇ ταύτῃ πόλει καὶ ἐν τούτοις οὐδεὶς ὑπάρχει ὁ καθοδηγῶν αὐτούς.

Οἱ πανηγυρισταί, ἐπισκεπτόμενοι τὰς ἀρχαιότητας κατὰ πάντα τῆς κλεινῆς πόλεως τὰ σημεῖα, εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ διέρχωνται καὶ διὰ τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἐν ᾧ ἐγένετο ἡ Ζ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τῷ 787 μ. Χ. κατὰ τῶν εἰκονομάχων. Ὁ ναὸς οὗτος ἀποτελεῖ τὸν ὁμαλόν, οὕτως εἰπεῖν, τῆς Νικαίας. Γεωμέτρης μετρήσας τὰς ἀποστάσεις τῶν ἀντικρουζουσῶν Πυλῶν Κων/πόλεως (Σταμποῦλ καπουσοῦ) καὶ Προύσης (Γενίσεχηρ καπουσοῦ) εὐ-

ρεν ὅτι ἡ Ἁγία Σοφία ἀποτελεῖ ἀκριβῶς τὸ κέντρον τῆς πόλεως. Καὶ οὕτω αἱ 4 Πύλαι τῆς Νικαίας, περὶ ὧν ἀνωτέρω ὠμιλήσαμεν, διαγράφουσι τὸ σχῆμα τοῦ Σταυροῦ, ὅπερ καταδεικνύει καὶ τὴν μεγάλην χριστιανικότητα τῆς ἐνδόξου πόλεως.

Ὁ ἱστορικὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας ναὸς κεῖται σήμερον ἐρείπιον, καθ' ὁλοκληρίαν σχεδὸν καταστραμμένον. Πρὸ ἐτῶν πολλῶν οἱ ἐγγύριοι Μωαμεθανοὶ μετατρέψαντες αὐτὸν εἰς Τζαμίον ἀνεπίστως εἶδον γενόμενον ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν παρανάλωμα τοῦ πυρός. Ἐκ λόγων λοιπὸν προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν ἐγκατέλειψαν αὐτὸ ἔρμαιον τῆς τύχης. Ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ ναοῦ κατοικεῖ νῦν γέρον Ἀθίγγανος μετὰ τῆς οἰκογενείας του, καταστρέψας φρικτῶς ὅ,τι ἱερὸν καὶ ὅσιον ὁ πανδαμάτωρ χρόνος διέσωσεν. Ἡ θεὰ αὐτῶν προκαλεῖ ῥιγος! Τὰ θαυμάσια ἰδίως μωσαϊκὰ τοῦ Ἁγίου Βήματος, καὶ αἱ μόλις διακρινόμεναι εἰκόνες, ἕνεκα τοῦ ἀναθρόσκοντος καπνοῦ, τοῦτ' αὐτὸ μελανειμονοῦσιν, ὥσει φέροντα βαρύτατον ἐθνικοθρησκευτικὸν πένθος. Πρὸς τὸ νότιον τῆς Ἁγίας Σοφίας εὐρίσκεται ἐκτεταμένος κήπος κατάφυτος ἐκ συκομορεῶν.

Διὰ τῆς κεντρικῆς ὁδοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας δύναται τις εὐκόλως νὰ διευθυνθῇ εἰς τὸν τόπον τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐν ᾧ 318 θεοφόροι Πατέρες ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ πρώτου Χριστιανοῦ Αὐτοκράτορος, τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, συνέταξαν τὸ Σύμβολον τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως, τὴν ἀρχαιοπρεπῆ μελωδίαν τοῦ ὁποίου ἐν ἄλλῃ στήλῃ δημοσιεύομεν. Προτοῦ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν κήπον τῆς Συνόδου πλησίον αὐτῆς παρὰ τὰ δυτικά τείχη, ἀπαντῶμεν ὑψωμά τι, ἐν ᾧ ὑπάρχει εἰς ἱκανὴν ἔκτασιν σωρὸς ἀνθρωπέων καὶ ἱππέων ὀστέων. Ὅποια ἄρα γε ὑστάτη ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος μάχη νὰ συνεκροτήθῃ ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν Νικαέων;

Ὁ τόπος τῆς Α' Οἰκουμ. Συνόδου, ἐπιτοπίως *Σύνδος πακιζεσί* (=κῆπος τῆς Συνόδου) ὀνομαζόμενος, εὐρίσκεται παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀσκανίας λίμνης καὶ ἔξωθεν τοῦ δυτικοῦ μέρους τῶν τειχῶν, ἐν οἷς λέγεται ὅτι ὑπῆρχον τὰ βασιλικά ἀνάκτορα. Τὰ μεταξὺ τῶν τειχῶν καὶ τοῦ κήπου τούτου διάμεσα εἶνε ἀπροσπέλαστα, διότι δένδρα, θάμνοι, λίθοι παμμεγέθεις κτλ. καλύουσι σοβαρῶς τὴν ἔρευναν αὐτῶν (ἴδε καὶ σχετικὴν εἰκόνα ἐν τῷ 9 τεύχει). Μετῶπαι ὅμως μεγαλοπρεπῶν πυλῶν καὶ ἄλλων ἐρειπίων ὑποφαινόμεναι καταδεικνύουσιν, ὅτι ὄντως ἐνταῦθα ἔκειντο τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων τῆς Νικαίας. Ὁ τόπος, λοιπὸν τῆς Συνόδου, ὡς νῦν ἔχει, εἶνε ἀκαλλιέργητός τις κήπος, φέρων ὀλίγα τινὰ μαρμάρινα κειμήλια, κλιμακωτὰς τινὰς μαρμαρίνους βαθμιδὰς καὶ οὐδὲν πλέον. Μετρήσαντες αὐ-

τὸν εὔρομεν τὸ μὲν μῆκος 110 μέτρα καὶ 60 τὸ πλάτος. Ἀνασκαπτόμενος ὁ ἱερὸς οὗτος χώρος ἴσως ἀποκαλύψῃ ἡμῖν ἀμφιθεατρικὴν τινα μορφήν τῆς παλαιᾶς αὐτῆς θέσεως, ἐν ἣ οἱ 318 Πατέρες καθήμενοι ἐβουλεύσαντο ὑψιστα τῆς θρησκείας ἡμῶν βουλευμάτων. Ἴνα ἀνασκαφῇ ὅμως καὶ καθάρισθῇ ὁ ἱερὸς οὗτος τόπος ὑπάρχει ἀνάγκη μεγάλης δαπάνης, ἣν ἀδυνατεῖ νὰ ὑποστῇ ἡ μόλις συντηρουμένη ὁμογενῆς κοινότης τῆς Νικαίας. Ἐὰν φρονοῦμεν ὅτι *ἐθνικός τιξέρας*, διενεργούμενος ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων ὁμογενῶν δύναται τὰ μάλιστα ν' ἀναδείξῃ τὴν ἱερότητα καὶ λαμπρότητα τοῦ ἱστορικοῦ τούτου τόπου. Ἄλλ', ἐπάναγκες ὅπως τὴν πρὸς τοῦτο πρωτοβουλίαν λάβωσιν οἱ κατὰ καιροὺς Μητροπολίται τῆς Νικαίας.

Ἡ πρὸ τοῦ κήπου τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀκτὴ τῆς Ἀσκανίας λίμνης.

Φαίνεται δ' ὅτι μεταξὺ τοῦ πρὸς τὰ βυσίλεια ἀνάκτορα χώρου τῆς Α' Οἰκουμ. Συνόδου καὶ τῆς Ἀσκανίας λίμνης ἐπὶ εὐρείας ὑμικυκλοειδοῦς περιφερείας ὑπῆρχε μεγαλοπρεπῆς λιθόστρωτος παραλία, ἥς μέγα μέρος καὶ νῦν ἔτι εὐρίσκεται ἐντὸς τῶν ὑδάτων¹. Ἡ ἄνωθι εἰκὼν τῆς ἔμπροσθεν τοῦ κήπου τῆς Συνόδου παραλίας διὰ τῶν ἐρειπίων αὐτῆς δεικνύει τὴν ἄλλοτε λαμπρότητα καὶ ἀγλήν. Τίς οἶδε δὲ ἂν καὶ κάτωθεν τῶν σωζομένων αὐτόθι πλατάνων οἱ Ἅγιοι Πατέρες δὲν ἐθαύμαζον τὴν γλυκεῖαν αὔραν τῆς θαυμασίας λίμνης μετὰ τῶν πέριξ αὐτῆς ὠραίων τοπίων!

(Ἀκολουθεῖ).

1. Εἶνε πλέον ἢ βέβαιον ὅτι ἡ Ἀσκανία λίμνη ὑπερέχειλισε πληροῦσα καταστρεπτικῶν ὑδάτων τοὺς πλησιόχωρους κήπους καὶ τοὺς ἀγρούς. Ὁ λόγος δὲ τῆς πλημμύρας εἶνε ὅτι ἡ δυῶρυξ, ἡ ΝΔ ὑπάρχουσα ἄλλοτε παρὰ τὸ νῦν χωρίον *Παζάρκιοι*, πρὸς μετοχέτευσιν τοῦ λιμναίου ὕδατος εἰς τὸν κόλπον τῆς Κίου, εἶνε νῦν πεφραγμένη.

107. ΠΙΣΤΕΥΩ ΕΙΣ ΕΝΑ ΘΕΟΝ

Μέλος Βυζαντινὸν *Μανουήλ τοῦ Γαζή*. Κατὰ τὴν ἑορμηναίαν τοῦ κ. *Μάρκου Βασιλείου*.

ΠΙΧΟΣ Δ' Δι.

Π ἰ στε εὐ ὤ εις ε να α θε ον
 πα τε ρα παν το κωα το ρα ποι ῆ την
 ου ρα νοου ου και γης ο ρα τω ων τε ε ε παν των
 και α ο ρα α α των ηη και εις ε να Κυ ρι ον Ι η σουν

Χρι στον τον υι ον του θε ε ου τον ομο νο ο γε νη ηη
 τον εκ του πα τρο ος γεν νη θε εν τα προ παν των των αι ω νων ρω ως εκ
 φω τος θε ον α α λη θι νον η εκ θε ου α λη θι νου γεν νη
 θεν τα ου ποι η θε εν τα ο μο ου σι ι ο ον τω πα τρι
 δι ου τα παν τα ε γε ε νε ε το τον δι ι η
 μα ας τους αν θρω πους και δι α την η με τε ραν σω τη ρι αν κα
 τελ θον τα εκ τω ων ου ρα νων και σαρκω θεν τα ε εκ πνευ μα το ος
 α γι ου και Μα ρι ας της παρ θε νου και εν αν θρω πι σα αν τα
 σταυρω θεν τα τε υ υ περ η η μων ε πι πον τι ου Πι λα του
 και πα θον τα και τα φε εν τα και α να α σταν τα εκ νε κρων η
 τη η τρι τη η με ρα κα τα τας γρα α φας και α νελ θον τα

εις τους ου ρα νους και κα θε ζο με νον δ εκ δε ξι ι ων του πε τρος και πε
 α λιν ερ χο με νον με τα δο ο ξης κρι ναι ζων τας και νε ε κρους ου
 της βα σι λει ας ου ουκ ε στι τε ε λος Δ και εις το πνε ευ μα
 το α γι ον το κυ ρι ον χ το ζω ο ποι ον το εκ του πε τρος εκ πο
 ρευ ο με ε ε νον Δ τω συν πα α α τρι και υι ω συμ προ σκυ νου ου
 με νον Δ και συν δο ξα ζο με νον το λα λη σαν δι α τω ων
 προ φη των Δ εις μι ι ι αν α γι αν κα θε ο λι κην
 και α πο στο λι κην Δ Εκ κλη σι ι αν ο μο λο γω
 ε εν βα πτι σμα εις α φε σιν α μα ρτι ων Δ προ σδο ο ο κω α να
 στα σι ιν νε ε κρων Δ και ζω ην του με λλον το ος αι ω ω
 ω ω ω νος γ α α α μη η η
 η ην

108. ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗΝ ΤΣΙΚΛΗΤΗΡΑΝ

Ποίημα Κ. Α. Κωνσταντινίδου.—Μέλος Γ. Δ. Παχτίκου.

Ρυθμός τρῖσημος μετὰ δισήμου. χ Νη=Γα (=Fa).

γ
 δ Ω δο - ξα - σμέ - νη Μά - να μας, β πε - ληούς του ά - γω - νας κό - - -
 π
 πους η Με δά - φνης κλώ - νο γλύ - λα - νες στή νεά του τήν κορ - φή . κορ - φή. π Και

τῶ - στει - λεις νά - γω - νι - σθῆ μα - - κρυά σέ ξέ - νους τό - πους Δ τό δια - λει -
 τό σου τό παι - δι. παι - δι κ Μὲ τῆ βα - θεια κρυ - φή, κρυ -
 φή, κρυ - φή, κρυ - φή. ἦ ἦ

Ρυθμὸς τρίσημος. $\frac{3}{4}$ Ἐπφοδός.

Δο - ξα - σμέ - νο τῶ - νο - μά σου! Σε - να πή - δη - μα ξυ - πνοῦν, κ Τσι - κλή -
 τή - ρα, τό - σοι πό - θοι καρ - δίο - χτύ - πια μυ - στι - κα Δ μὲ παι - δία κα - θὼς ἐ -
 σέ - να γρή - γο - ρα θά - να - στη - θοῦ - νε Δ τὰ πα - λιά τὰ με - γα - λεί - α τα' ὄ - νει -
 ρά μας τάε - θνι - κά. ἦ ἦ

Σημ. Ὁ βάσιμος φθόγγος Νη (=Do) θέον νὰ ἴχη ἔνταθα ὡς τὸν Γα, ἦτοι ὡς τὸν Γα τῆς γραμμικῆς παρασημαντικῆς. Τὴν ἀκριθεὶς δὲ βᾶσιν τοῦ τονικοῦ φθόγγου δυνάμεθα ἀσφαλῆστερον νὰ λάβωμεν ἐκ τινος μουσικοῦ ὄργανου. Τοῦ λοιποῦ, χάριν πλείονος τονικῆς πιστότητος, θὰ καθορίσωμεν οὕτω τὸν βάσιμον φθόγγον τῶν ᾠμάτων.

109. ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΙΑΠΩΝΙΑ Σ

Μεταγραφὴ ἐκ τῆς γραμμικῆς παρασημαντικῆς ὑπὸ Ἀκρ. Ἀδάμ.

Ρυθμὸς τετράσημος.

Πα = Βου (=Mi)

π
 q ————— π q ————— x
 q ————— q ————— q
 π q ————— π q ————— π q ————— π q

110. ΠΙΣΤΕΥΩ ΕΙΣ ΕΝΑ ΘΕΟΝ

Τὸ σύμβολον τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, μελοποιηθὲν ὑπὸ ΜΑΝΟΥΗΛ ΤΟΥ ΓΑΖΗ.
Μελωδία Βυζαντινῆ τῆς ΙΔ'-ΙΕ' Ἑκατονταετηρίδος.

(Credo) Ἑρμηνεία ὑπὸ ΜΑΡΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
Ρυθμικὴ ἀποκατάστασις καὶ μεταγραφὴ
ὑπὸ Γ. ΠΑΧΤΙΚΟΥ.

Μετρίως-Andante Ἦχος Δ' Δε

Πι - στεύ - - ω εἰς ἕ - να Θε - - όν, Πα - τέ - ρα, Παν - το - κρά -

- το - ρα, ποι - η - τήν οὐ - ρα - νοῦ καὶ γῆς, ὄ - ρα - τῶν τε

πάν - των καὶ ἀ - ο - ρά - - των. Καὶ εἰς ἕ - να Κύ - ρι - ον.

Ἴ - η - σοῦν Χρι - στόν, τὸν Υἱ - όν τοῦ Θε - οῦ τὸν μο - νο - γε - νῆ,

τὸν ἐκ τοῦ Πα - τρός γεν - νῆ - θέν - τα πρὸ πάν - των τῶν αἰ -

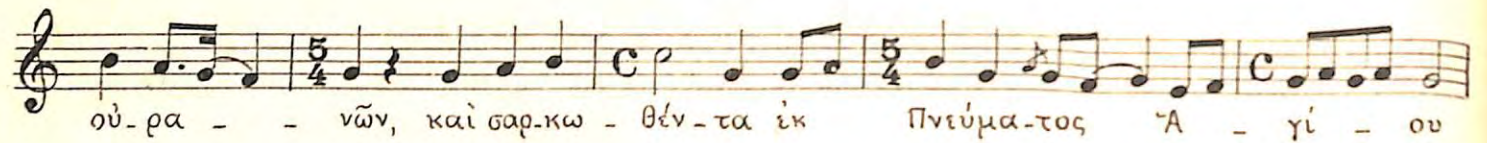
- ώ - νων. Φῶς ἐκ φω - τός, Θε - όν ἀ - - λη - θι - νόν, ἐκ Θε -

- οῦ ἀ - λη - θι - νοῦ γεν - νῆ - θέν - τα, οὐ ποι - η - θέν - - τα, ὁ - μο -

- ού - σι - - ον τῷ Πα - - τρί, δι' οὗ τὰ πάν - τα ἐ -

- γί - νε - - - το. Τὸν δι' ἡ - μᾶς τοὺς ἀν - θρώ - - -

- πους καὶ δι - ἅ - τήν ἡ - με - τέ - ραν σω - τη - ρί - - αν κα - τε - λ - θόν - τα ἐκ τῶν

οὐ-ρα - - νῶν, καὶ σαρκω - θέν-τα ἐκ Πνεύμα-τος Ἁ - γί - ου

καὶ Μα-ρί - ας τῆς Παρ-θί - - - νου, καὶ ἐ-ναν-θρωπή-σαν - τα.

Σταυρωθέντα τε ὑ - - - πὲρ ἡ - - μῶν ἐ-πὶ Πον-τί-ου Πι-λά - του,

καὶ πα-θόν - τα, καὶ τα-φέν - τα· καὶ ἀ-να - στάν-τα ἐκ νε - κρῶν τῆ

τρί-τῃ ἡ - μέ-ρα κα - τὰ τὰς γρα - φάς. Καὶ ἀ-νελ-θόν-τα εἰς τοὺς οὐρα-νοὺς,

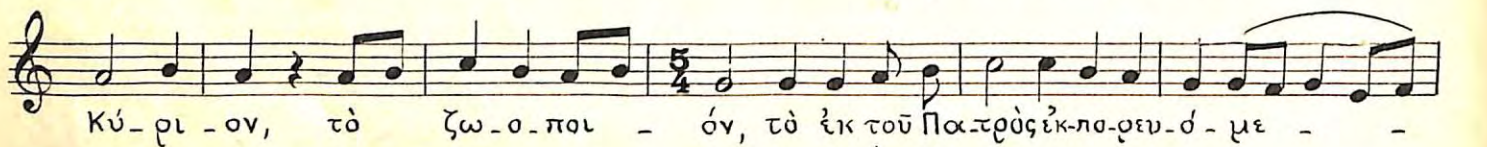
καὶ κα-θε-ζό-με - νον ἐκ δε-ξι - ῶν τοῦ Πα-τρός. Καὶ πά - - λιν ἱρ-

- γό-με-νον με-τὰ δό - ξης κρῖ-ναι ζῶν-τας καὶ νε - κρούς οὐ-τῆς βα-σι - λεί -

- ας οὐκ ἔ-σται τέ - λος. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦ - μα τὸ Ἁ-γι - ον, τὸ

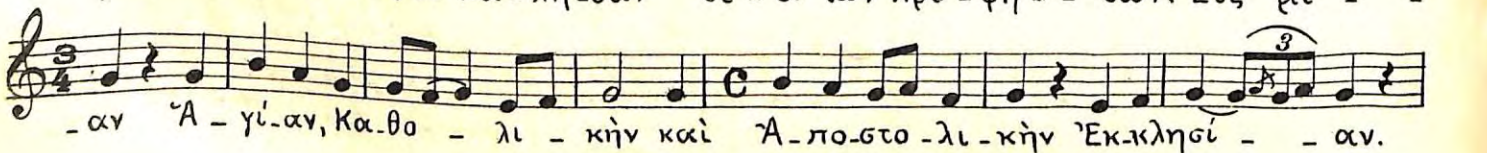
Κύ-ρι - ον, τὸ ζω-ο-ποι - όν, τὸ ἐκ τοῦ Πα-τρός ἐκ-πο-ρευ-ό - με - -

- νον, τῷ σὺν Πα - τρὶ καὶ Υἱ-ῶ συμ-προσκυ-νού - με - - νον καὶ συν-

- δο-ξα-ζό-με - νον, τὸ λα-λή-σαν δι - ἅ τῶν προ-φη - - τῶν. Εἰς μί - -

- αν Ἁ - γί-αν, Κα-θο - λι - κὴν καὶ Ἀ-πο-στο-λι-κὴν Ἐκ-κλησί - - αν.

Ὁ - μο - λο - γῶ ἐν βά - πτι - σμα εἰς ἄ - φε - σιν ἁ - μαρτι - ῶν.
 Προσδο - - - κῶ ἁ - νά - στα - σιν γε - - - κρῶν.
 Καὶ ζω - ἦν τοῦ μέλ - λον - τος αἰ - - ῶ - - -
 - νος. Ἄ - - - - - μὴν.

III. ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΥΠΡΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΝ

Ἀφιερῶνται τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου Κυρίῳ Κ^Υ ΚΥΡΙΛΛῶ.

Ποίημα ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ. - Μέλος Κλεοβ. Κ. ΑΡΤΕΜΙΔΟΥ.

Μετρίως = Andante.

Σὺ ποῦ σκο - τῶ - θης γὰρ τὸ Φῶς, Σή - κω νὰ δῆς τὸν Ἥ - - λιο.

Ξύ - ννα νὰ δῆς τὸ αἶ - μά σου, Πῶς ἔ - γει - νε Βα - σί - - λιο.

Ξύ - ννα νὰ δῆς τὸ αἶ - μά σου, Πῶς ἔ - γει - νε Βα - σί - - λιο.

Σὺ ποῦ σκο - τῶ - θης γὰρ τὸ φῶς, Σή - κω νὰ δῆς τὸν Ἥ - λιο.

Ξύ - ννα νὰ δῆς τὸ αἶ - μά σου, Πῶς ἔ - γει - νε Βα - σί - - λιο.

112. ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗΝ Κ.Η. ΤΣΙΚΛΗΤΗΡΑΝ
Ποίησις Κ. Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ - Μουσική Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΥ.

mf Adagio

1. Ὡ δό-ξα - σμέ-νι Μά-να μας, πα-ληῶν του ἁ - γῶ - νας κό - - -

- πους, κό - πους, Μὲ δά-φνης κλω-νο γλύ-κα - νες στὴ νηιά του τὴν κορ -

- φή, κορ - φή. Καὶ τῷ σσει-λες νά-γω - νι - σθῆ μα - κρυνὰ σέ ξέ-νους

ἠδῆως-dolce.

τό - πους. Τὸ δια-λεχ-τό σου τὸ παι-δί, παι-δί. Μὲ τῆ βα - θειά κρυ -

- φή, κρυ - φή, κρυ - φή, κρυ - φή, βα - θειά κρυ - φή, κρυ - φή.

Zwērōs ΕΠΩΔΟΣ

Δο-ξα - σμέ-νο τῷ - νο - μα σου! Σ' ἔ-να πῆ-δη - μα ξυ - πνοῦν. Τσι-κλη -

- τή-ρα, τό-σοι πό-θοι καρδιο-χτύ-πια μου-στι - κά, μου-στι - κά. Μὲ παι -

- διὰ κα-θὼς ε' - σέ - να γρή-γο - ρα θά - να-στη - θοῦ - νε, τὰ πα -

- ληὰ τὰ με - γα - λεῖ - α τὰ ὄ - νει - ρά μας τὰ ἔθνη - κά.

113. ΑΥΤΟ ΤΟ ΑΧ! ΟΤΑΝ ΤΟ ΄ΠΩ

Ἦσμα δημῶδες τῆς αἰώρας, ἀδόμεγρον ἐν ΜΥΤΙΛΗΝΟΙΣ τῆς Σάμου.

ΜΟΝΩΔΙΑ-SOLO

Ἀργῶς-Larghetto

Αὐ - τὸ τὸ "Αχ! αὐ - τὸ τὸ

"Αχ! ὅ - - - ταν τὸ πῶ. Αὐ - - - τὸ τὸ "Αχ! ὅ - - - ταν τὸ

πῶ τὰ σπλάγ-χνα μου πα - νοῦ - - - νε.

ΧΟΡΟΣ Μετρίως-Andante

Κα-μνιά βρα - δυὰ κα - μνιά βρα - δυὰ στήν
Κα - μνιά βρα - δυὰ κα - - - μνιά βρα - δυὰ

κλί - - νη, κλί - νη μου, κα - μνιά βρα - δυὰ στήν
στήν κλί - στήν κλί - νη μου κα - - μνιά βρα - δυὰ στήν

κλί - νη μου νε - κρό θε νὰ μὲ βροῦ - νε.
θε νὰ μὲ βροῦ - νε.

114. ΣΥΡΤΑ ΚΑΙ ΦΕΡΤΑ

Δημῶδες ἄσμα τῆς ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ. Συλλογὴ Δ.Π. ΑΛΒΑΝΟΥ.

Μέτριος-Andante.

Σύρ - τα καὶ φέρ - τα καὶ πάλι ξα - να - φέρ - τα τὰ μαλ - λιά σου -

λιώ - τισ σα, Ρω - μῆσ - πού - λα, πα - πα - δο - πού - λα κ'Αἶβα - λιώ - τισ - σα.

115. ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΒΟΣΠΟΡΟΥ. ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΣ

Ποίησης ΣΙΓΜΑΣΙ. — Μουσική SOLEM HAP.

Adagio

Λου - λού-δια μί-σ' άπ' του Βο - σπό - ρου τους μπα - ξί - - - - - δες, γα -
 - ζί - - - - - αϊς, φούλλιαϊς με - νε - ξέ - - - - - δες. Ό - λα κομ - μέ - να μι χα - - - - - ρά για σέ - να, για
 σε - - - - - να. Λό - - - - - λα στα στέλ - λω όρυ - σε - - - - - ρά και
 μυ - ρω - μέ - - - - - να, Α - μά - ραν - τα. ό - λο ζω - ή και
 χά - ρι, για στο - χά - σου! για στο - χά - - - - - σου!
 Δίν μοιά - ζουν τά - χα την καρ - δια σου; Την καρ - δια σου;

116. ΚΑΛΩΣ ΗΥΡΑΜΕΝ ΑΛΛΗΛΟΥΣ

Ποίησης ΗΛ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΟΥ. — Μουσική Ν. ΜΑΝΤΖΑΡΟΥ.

Zwηρῶς

1. Κα - λῶς ηϋ - ρά - μεν άλ - λή - λους κα - λοί φί - ληι κα - λους
 φί - λους, συν - αν - τώ - με - θα θυ - μή - ρεις χο - ρός έν - όρο - σος φαι -
 - όρος. και αι ώρ' έλ - πί - δων πλή - - - - - ρεις κα - λουñ εις τά έμ -
 - προς, έμ - προς. και αι ώρ' έλ - πί - δων πλή - ρεις κα - λουñ εις τά 'έμ - προς.

117. ΑΔΙΛΕ

Μουσούργημα ανατολικής υποθέσεως.

ADILÉ

Intermède Oriental.

E. MILOK.

Moderato.

The musical score is written for piano and includes parts for several instruments. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The tempo is marked 'Moderato'. The score is divided into several systems, each with a grand staff (treble and bass clefs).

- System 1:** Features piano accompaniment with dynamics *p* and *Fl. solo.* The bass line includes the instruction *Tambour indien*.
- System 2:** Continues the piano accompaniment with triplets and slurs.
- System 3:** Introduces *Cuivres* (brass) and *Tuba* parts. The piano part has dynamics *p* and *sf*.
- System 4:** Features a *ben marcato* section with piano accompaniment and dynamics *sf* and *p*. The bass line includes *Cymb.*, *Cassa sola*, and *Tambourin*.
- System 5:** Continues the *ben marcato* section with piano accompaniment and dynamics *p*. The bass line includes *Cymb.* and a first ending bracket labeled *1.*

2. *Cymb.* *sf* *mf Bois* *tr.*

Coda. $\oplus$ *Più lento.* *sf* *mp* *tr.* *accelerez*

ff rit. *ff I° Tempo* *D.C.*

$\oplus$ *CODA.* *Pressez* *f* *sec*

ΑΣΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ

107. ΠΙΣΤΕΥΩ ΕΙΣ ΕΝΑ ΘΕΟΝ

Γνωστόν τυγχάνει εἰς τοὺς περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν ἀσχολουμένους ὅτι τὸ Σύμβολον τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Πίστεως κατὰ τοὺς παλαιοτέρους τῆς Ἐκκλησίας χρόνους ἐψάλλετο ὡς καὶ αὐτὴ ἡ Κυριακὴ προσευχὴ, τὸ *Πάτερ ἡμῶν*, μουσικῶς ἀπηγγέλλετο. Ἀλλὰ μετὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἀλώσεως (1453), ὅποτε ἡ ἱερὰ ἡμῶν τέχνη ἀποφανισθεῖσα ἀπόλεσε τὴν πρόφῃν αὐτῆς λαμπρότητα καὶ αἴγλην, τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως ἡμῶν, ἀπολέσαν τὴν μεγαλοπρεπῆ μουσικὴν περιβολήν, ἀπηγγέλλετο ἀπλῶς καὶ ἔκτοτε ἐπεκράτησεν ἡ περὶ αὐτοῦ ἀπαγγελία. Οἱ ὁμόδοξοι ὁμῶς Ρῶσοι, σῶζοντες τὴν βυζαντινὴν συνήθειαν, καὶ σήμερον ἔτι ψάλλουσιν ἐπ' ἐκκλησίαις. Ἐπίσης καὶ ἡ δυτικὴ ἐκκλησία ἐξακολουθεῖ ψάλλουσα τὸ *Πιστεύω* (Credo).

Ἡ «Μουσικὴ» λοιπὸν θεωρεῖ ἑαυτὴν εὐτυχή, διότι ἀφωσιωμένος αὐτῆς συνεργάτης, ὁ γνωστός ἀρχαιοδίφης καὶ πατριαρχικός γραμματεὺς κ. Μάρκος Βασιλείου παρέχει μίαν ἀρχαίαν μελωδίαν τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως ἡμῶν παρ' αὐτοῦ ἠρμηνευμένην. Τὸ ἀρχαῖον μέλος εὐρηται μὲν ἐν μουσικῷ χειρογράφῳ τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἑρμηνευτοῦ, ἔξ οὗ καὶ μεθῆρμηνεύθη, ὁ μελοποιὸς ὁμῶς τούτου *Μανουὴλ Γαζής* φαίνεται ζήσας κατὰ τὴν ΙΔ' πρὸς τὴν ΙΕ' ἑκατονταετηρίδα, ὡς δύναται τις τοῦτο νὰ εἰκάσῃ ἐκ τῶν μουσικῶν κωδίκων, ἐν οἷς φέρεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Ἐν παρόδῳ δὲ ἀναφέρομεν ὅτι ἐξ ἀφορμῆς ἐπιστημονικῆς συζητήσεως γενομένης περὶ μουσικῆς, ἐν ἐπιστημονικῷ Περιδικῷ, ἐγνώσθη, ὅτι ἡ Μασσαλιώτις, ὁ πασίγνωστος γαλλικὸς θούριος, ἐχρησίμευε κατ' ἀρχάς ὡς ἐκκλησιαστικὸν ᾄσμα. Εἶνε ἐξηκριβωμένον ὅτι τὰς πρώτας ἐπαναστατικὰς στροφάς, ἃς συνέθεσεν ὁ Ρουζὲ Δελίλ-κατ' ἀρχὸς ἐφήρμοσεν ἐπὶ τοῦ ἤχου τοῦ Credo (τοῦ Πιστεύω) τῆς ὑπ' ἀριθ. 42 *Missa Solemnis* τοῦ Goltzmann. Περὶ τοῦ θέματος τούτου συνήφθη ἄλλοτε σφοδρὰ συζητήσις μεταξὺ γαλλικῶν καὶ γερμανικῶν ἐφημεριδίων, ἡ δὲ «Ἐφημερίς τῆς Κολωνίας» εἰς τὸ φύλλον αὐτῆς τῆς 24 Ἀπριλίου 1861 παρέσχε τὴν ἀπόδειξιν, δημοσιεύσασα καὶ τὰ δύο μουσικὰ κείμενα καὶ καταδείξασα ὅτι διὰ τῶν αὐτῶν μουσικῶν ἤχων ἐτονίσθησαν καὶ αἱ λατινικαὶ φράσεις τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως καὶ οἱ ἐνθουσιώδεις ἐπαναστατικοὶ στίχοι.

108. ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗΝ ΤΣΙΚΛΗΤΗΡΑΝ (Σχετικὰς πληροφορίας ἴδε εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 112 ᾄσμα).

109. ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΙΑΠΩΝΙΑΣ

Ὁ ὕμνος οὗτος μετεγράφη εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν παρσημαντικὴν ἐκ τῆς γραμμικῆς ὑπὸ τοῦ μουσοφίλου συνδρομητοῦ ἡμῶν κ. Ἀκράτου Ἀδάμ. Ὁ θάνατος τοῦ Ἀυτοκράτορος τῆς Ἰαπωνίας ὡς καὶ αἱ ἐπακολουθήσασαι αὐτὸν ἐξεχόντων προσώπων αυτοκτονίαί τοσοῦτον διήγειραν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ δημοσίου ἐπὶ τῆς Ἰαπωνίας, ὥστε καὶ ὁ ὕμνος τοῦ Μικάδου μετ' ἐνδιαφέροντος ν' ἀκούηται ὑπὸ τῶν μουσικοφίλων.

110. ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ (Σχετικὰς πληροφορίας ἴδε ἐν τῷ 107ῳ ᾄσματι).

111. ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΥΠΡΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΝ

Οἱ συγκινητικοὶ στίχοι τοῦ εὐφραντάστου Κυπρίου ποιητοῦ κ. Β. Μιχαηλίδου, σχετιζόμενοι πρὸς τὰ τραγικὰ γεγονότα τῆς 9 Ἰουλίου τοῦ 1821, ἐμελοποιήθησαν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Κλ. Κ. Ἀρτεμίδου, καθηγητοῦ τῆς μουσικῆς ἐν ταῖς ἀνωτέραις σχολαῖς τῆς Λευκωσίας (Κύπρου). Ἐψάλησαν τὸ πρῶτον ἐφέτος τὴν 19 Ἰουλίου ἐ. ἔ. ἐν τῷ λαμπρῷ καὶ πλήρει πατριωτικῆς δράσεως Σωματεῖῳ τῆς «Ἀγάτης τοῦ Λαοῦ» ὑπὸ τῶν φιλοτίμων μαθητῶν τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου, κατόπιν νευρώδους πατριωτικοῦ λόγου τοῦ κ. Νικ. Καταλάνου, Προέδρου τοῦ εἰρημένου Σωματείου, τελούντος πολιτικὸν μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν προμάχων τῆς κυπριακῆς ἐλευθερίας. Ὁ μουσουργὸς διὰ τῆς μελαγχολικῆς ἐλάσσονος κλίμακος τῆς πρώτης περιόδου προσπαθεῖ λίαν σκοπίμως νὰ μεταφέρῃ τὸν ἀκροατὴν εἰς τοὺς χρόνους τῶν θυμάτων τῆς ἐλευθερίας, διὰ δὲ τῆς *μειζονος* καὶ *αρρενωποῦ* κλίμακος ἐνσταλάζει τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν χαράν. Εὐτυχῆς ἡ Κυπριακὴ νεολαία διὰ τὴν ἀπόκτησιν τοιοῦτων πατριωτικῶν ᾄσμάτων.

112. ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗΝ ΤΣΙΚΛΗΤΗΡΑΝ

Ἐν τῇ ἀπωτάτῃ γωνίᾳ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, εἰς τοὺς διεθνεῖς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας τῆς Στοκχόλμης, νικᾷ εἰς Ἑλλήν, ἐν δὲ τῇ μικρασιατικῇ Νικομηδείᾳ μία νεαρὰ ποιητικὴ ψυχὴ αἰσθάνεται μακρόθεν παλμοὺς πατριωτικῆς συγκινήσεως καὶ ἐγκαυχήσεως. Πόσον μεγάλη εἶνε ἡ δύναμις τῆς Ποιήσεως, τῆς θαυμασίως συντεμνύσης τὰς ἀποστάσεις τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου!

Κατὰ τὴν πρὸ μηνὸς βραχεῖαν ἀνά τὴν Βιδυνίαν περιόδειαν ἡμῶν τυχαίως πῶς ἀποκαλύψαντες τὸ κατωτέρω ποίημα τοῦ παλαιοῦ ἡμῶν μαθητοῦ κ. Κ. Α. Κωνσταντινίδου, πάνυ εὐδοκίμως τὸν κερδῶν ἐξασκούντος Ἑρμῆν ἐν τῇ ἱστορικῇ τῆς Νικομηδείας πόλει, ἐζητήσαμεν αὐτὸ πρὸς μελοποίησιν, καρπὸς δὲ τῆς ἐπιθυμίας ἡμῶν εἶνε τὸ παρὸν ᾄσμα.

Ὁ Ὀλυμπιονικὴς *Κωστὴς Ἡρ. Τσικλητήρας*, παντελῶς ἄγνωστος τῷ τε ποιητῇ καὶ τῷ μουσουργῷ τοῦ παρόντος ᾄσματος, ἐν δημοσιογραφικῇ συνεντεύξει διὰ τῶν ἐξῆς διατυποῖ τὰ τῆς νίκης του.

«Ὅταν εἰς τὴν ὁμάδα τῶν Ἑλλήνων ἀθλητῶν, κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐκ Πειραιῶς, ὁ κ. Σπύρος Ματσούκας μὲς παρέδωκε τὴν ὄρειαν μας σημαίαν, μετ' ἐλπίδα νὰ ἀναπετασθῇ ὑπερήφανος καὶ νικηφόρος εἰς τὸ στάδιον τῆς Στοκχόλμης ἡ κυανόλευκός μας, καὶ μετ' ἐλπίδα νὰ μεταβῶμεν εἰς τὸν ἀγῶνα μετ' ἑρμῆν τὴν πεποιεθῆσιν τῆς νίκης, ἐγὼ, εἰς τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς στιγμῆς ἐκείνης καὶ εἰς τὴν θέαν τῆς σημαίας, ἐλησμόνησα καθὲ μετριοφροσύνην καὶ δειλίαν, καὶ μετ' ἐλπίδα πεποιεθῆσεως, ἡ ὁποία καὶ τώρα ἀκόμη αἰσθάνομαι, ἀπήντησα εἰς τὸν κ. Ματσούκην, ὅτι ἀσφαλῶς θὰ ἐφέρομεν πάλιν τὴν σημαίαν μας νικητρίαν. Πράγματι μετέβην εἰς τὴν Στοκχόλμην, πεπεισμένος, ὥστε δι' ἐμπνεύσεως ὑπερτέρας, ὅτι ἂν δὲν ἐκέρδιζα εἰς τὸ ἀγῶ-

νισμα τῶ ἀλματος εἰς ὕψος ἄνευ φεράς, πάντως θά ἔκαμνα νά ὑψωθῆ πρώτη ἡ ἐλληνική σημαία εἰς τόν ὑψηλότερον κοντόν τῆς νίκης ἐν τῷ Σταδίῳ, εἰς τὸ ἀγώνισμα τοῦ ἄλματος εἰς μήκος ἄνευ φεράς.

Εἰς τὸ πρῶτόν μου ἄλμα, ἡ συγκλίσεις, ἡ ἀληθῶς ἰσχυρὰ, ἡ ἔποια μὲ κατείχε, καὶ ἡ ἔποια γῆρανε ἀπὸ τὰς παταγῶδεις ἰαχὰς τῶν Ἀμερικανῶν ἀθλητῶν ὑπὲρ τῶν συμπατριωτῶν των, μοῦ παρέλυσεν τὸσον τὴν ἀκμὴν, ὥστε θὲν ἤδυνήθην νά περῶσω, εἰμὴ μόνον 3 καὶ 17. Αὐτὸ ἐνεθάρρυνε μέχρι φρενίτιδος τοὺς ἀντιπάλους μου, οἱ ὅποιοι πρέπει νά εἴπω, ἐγνώριζον ὅτι κατείχον τὸ παγκόσμιον ρεκόρ καὶ μὲ ἐθεώρουν ἐπιφθονοῦς. Ἀλλὰ τὸ δεύτερον ἄλμα ἐμετρίασε τὸν ἐνθουσιασμόν των. Διότι ὑπερέβην τὸ πρῶτόν μου πηδημα κατὰ δέκα ἑκατοστόμετρα. Τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ μοῦ ἔδωκε μίαν ἐνθάρρυνσιν καταπληκτικὴν. Μάλιστα θὲν πρέπει νά φανῶ ὑπεραιοσηματικῶς, ἐάν εἴπω, ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔλαβον μίαν πανίσχυρον ἐμπνευσιν ἀπὸ τὴν γλυκεῖαν κυανόλευκον, ἡ ἔποια ἐκυμάτιζεν ὑπεράνω τῶν βασιλικῶν θώκων, εἰς τὴν τιμηκωτάτην θέσιν, δεξιᾷ τῆς σουηδικῆς. Καθὼς ἠνεμίζετο ἐλαφρῶς ὑπὸ τὸ λίκνισμα ἀπαλῆς πνοῆς πρωτῆς ἀέρας, μοῦ ἐφαίνετο, ὅτι μὲ παρώτρυνε στοργικῶς πρὸς τὴν νίκην. Οὐδέποτε θά λησμονήσω τὴν συγκλίσεις, μίαν ἰδιαίτην ἐγκαρδιωτάτην συγκλίσεις, τοῦ ἀντικρύσματος ἐκείνου τῆς σημαίας μας. Συγχρόνως ἡ ἀρμονικὴ βροτὴ τῆς μεγάλης μουσικῆς, ἡ ἔποια τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἤρχισε νά παιανίζῃ, μοῦ ἐθέριε περισσότερον τὸν πόθον τῆς νίκης. Καὶ τὸ τρίτον μου πηδημα ὑπῆρξε τὸ πηδημα τοῦ θριάμβου δι' ἐμέ. Ἐπήδησα δέκα ἑκατοστόμετρα περισσότερον ἀπὸ τὸ δεύτερον καὶ εἴκοσιν ἀπὸ τὸ πρῶτον, 3 καὶ 37. Δύο λεπτὰ βραδύτερον ἢ Ἑλληνικὴ σημαία ὑψώθη εἰς τὸν ὑψηλότερον κοντόν τῆς πρώτης νίκης καὶ οἱ ἦχοι τοῦ Ἵμνου τῆς Ἐλευθερίας, ἀνακρουομένου ἀπὸ τὴν μουσικὴν ἀνεμιγνύοντο πρὸς τὴν ἀπερίγραπτον κραυγὴν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων καὶ τὴν θερμὴν ρυθμικὴν ζητωκραυγὴν τῶν Σουηδῶν «ρά! ρά! Γρήνηγκλανδ».

Φίλος καθηγητὴς αὐτοπροσώπως παρσστός εἰς τοὺς διεθνεῖς τούτους Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας εἶπεν ἡμῖν ὅτι μετὰ τὰς προσφωνήσεις πρὸς τοὺς ὀλυμπιανίκας θριαμβευτικοὶ ἦχοι σαλπύγγων ἠκούσθησαν καὶ εὐθὺς ἀμέσως αἱ μουσικαὶ ἤρχισαν παιανίζουσαι θούρια, ἐν ᾧ ταυτοχρόνως τὸ Στάδιον ἀντήχει ἀπὸ πατριωτικὰ ἔσματα κολοσσίου χοροῦ ἐπὶ τούτῳ ἀπὸ μνηδῶν καταρτισθέντος καὶ συγκειμένου ἐκ 2,500 αἰδῶν τῶν διαφόρων ᾠδικῶν σολόγων τῆς Σουηδίας.

Εἰς τὸν ἐνδοξον Ἑλληνα Ὀλυμπιονίκην αἱ μὲν Ἀθηναὶ διὰ τοῦ δημάρχου αὐτῶν ἔδωσαν δῶρον, εἰκονίζον τὸν Ἑρμῆν, ἡ δὲ Νικομήδεια δι' ἐνὸς προσφιλοῦς αὐτῆς τέκνου δωρεῖται τὸ ἐπόμενον ἰδιωτικὸν ποίημα.

1. Ὡ δοξασμένη Μάνα μας, παληοῦς του ἀγῶνας, κόπους
Μὲ δάφνης κλώνο γλύκανες στή νειά του τὴν κορφή,
Καὶ τῶστελες ν' ἀγωνισθῆ μακρὰ σὲ ξένους τόπους
Τὸ διαλεχτό σου τὸ παιδί. Μὲ τί βαθεῖα κρυφή

2. Λαχτάρα τῶστελες. Καὶ τί χαρὰ τὸ ξαναεἶδες!
Ποῦ τῶνομά σου ἴμισησ σὲ κῶρες ξενικῆς,
Ποῦ χιόνια ἔχουν γιὰ μάρασα, κ' ἔχουν γιὰ ἡλίου ἀχτίδες
Μαλλιά ποῦ στεφανώνουνε Νεράιδες γλυκῆς.

3. Τώρα στῆς δάφνης τοῦ Ἰλισσοῦ, στ' ἀμάραντα στεφάνια
Μύριες ἀχτίδες σμίγουνε λευκῆς καὶ τὸ φιλοῦν!
Ἀχτίδες ἀπὸ βορεῖνὸ τὸ σέλας ποῦ στὰ οὐράνια
Τὸ κοσμοξαινουσμένο του τῶνομα διαλαλοῦν.

4. Νέο σέλας μὲ τὴ νίκη σου μὲς τῆς Στολόμης, τήρα,
τὸ στάδιον, γαλανόλευκο σέλας, λαμποκοπᾷ!

Χαρὰ κ' ἔλπιδα, ἀθάνατε, στὸ ἔθνος, Τσακλήτρε,
Ἔνα ποδιῶν σου ἀνίκητο φερούργισμα σκορπᾷ.

Ἐπαρόδῳ.

Λοξασμένο τῶνομά σου! Σ' ἕνα πηδημα ζυπνοῦν,
Τσακλήτρε, τόσο πόθοι, καρδιοχτύπια μυστικά.
Μὲ παιδιὰ καθὼς ἔσένα γλήγορα θ' ἀντικατασταθοῦνε
Ἰὰ παλῆα τὰ μεγαλεῖα, τὰ δυνεῖρά μας τὰ ἔθνικά.

Νικομήδεια, Ἰούλιος 1912.

Κ. Α. Κωνσταντινίδης.

113. ΑΥΤΟ ΤΟ ΑΧ! ΟΤΑΝ ΤΟ ΠΩ

Τὸ δημῶδες τοῦτο ἔσμα τῆς αἰώρας, ἡ δόμενον ἐν Μιτωληνοῖς τῆς Σάμου, διακρίνεται διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἐκφραστικότητα καὶ τὸ βαθύτατον πάθος, οὕτως ὥστε πράγματι μὲ τὴν μελωδίαν τοῦ ἀναστεναγμοῦ, μὲ τὸ ἐκφραστικώτατον Ἄχ, καὶ τὰ σπλάγγνα τῶν ἀκροαιτῶν νά πονοῦν. Ἡ ἡμιχρωματικὴ κλίμαξ τοῦ ἔσματος, ἡ ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὸν Β' Ἦχον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, προσδίδει πάντα τὰ τεχνικὰ στοιχεῖα τοῦ ἰσχυροῦ ἐρωτικοῦ πάθους.

Αὐτὸ τὸ Ἄχ! ὅταν τὸ ἄπὸ, τὸ σπλάγγνα μου πονοῦν.
Και μὰ βραδυὰ σὴν κλίνην μου νεκρὸ θὲ νά με βροῦνε.

114. ΣΥΡΤΑ ΚΑΙ ΦΕΡΤΑ

Τὸ δημοτικὸν τοῦτο ἔσμα τῆς Μυτιλήνης ἐστάλη ἡμῖν λιαν προφορῶνως ὑπὸ τοῦ ἐκ τῶν διευθυντῶν τοῦ Περιουδικοῦ «Χαρυνγῆς» κ. Δ. Π. Ἀλβανοῦ. Ὁ συνάδελφος δημολοῖ ἡμῖν ὅτι τὸ ἔσμα τοῦτο ἔγραψεν «ὅπως τὸ ἤκουσε νά το τραγουδῆ μία γραῖα θεῖα του ἐν Πολυχνίτῳ τῆς νήσου. Στιχοὺς ἄλλους, ἐκτὸς τῶν μελοποιημένων θὲν γνωρίζει, οὔτε κατώρθωσε νά εὕρῃ τὴν συνέχειαν». Ἐπίσης ἐπιπροσθέτει ὁ κ. Ἀλβανὸς ὅτι εἶνε ἀρκετὰ παραδόξον πῶς συνδυάζονται τὰ ὀνόματα τῆς ρομιοπούλας—παπαδοπούλας Σουλιώτισσα κ' Ἀϊβαλιώτισσα. Ἐπέστησα τὴν προσοχὴν μου μήπως εἶναι Χιώτισσα (τὰ μαλλιά σου Χιώτισσα) κ' Ἀϊβαλιώτισσα, ἀλλ' ἡ γραῖα εὐκρινῶς ἐτραγουδοῦσε -λιώτισσα ὄχι Χιώτισσα· δι' αὐτὸ κ' ἐγὼ ἔγραψα ὄχι τὰ μαλλιά σου Λιώτισσα, διότι θὲν ἔβγαζα τίποτε, ἀλλὰ τὰ μαλλιά Σουλιώτισσα». Νά μὴ ὑπῆρχεν ἐν Πολυχνίτῳ Λιώτης τις ἱερεὺς ἐκ Κυδωνιῶν, ὁ ὁποῖος νά εἶχεν ἐνπλόκαμόν τινα κόρην; Καλὸν βεβαίως θά ἦτο αἱ μαλλοφόροι ἐλληνίδες μας νά μετετρέποντο εἰς Σουλιώτισσας, ἀλλά. . .

Ἐν πάσῃ περιπτώσει εὐχαριστεῖ ἡ «Μουσικὴ» τὸν κ. Ἀλβανὸν διὰ τὴν περισυλλογὴν τῶν Λεσβιακῶν δημοτικῶν ἔσμάτων, τὰ ὁποῖα παραμένουσι δυστυχῶς παντελῶς ἄγνωστα διὰ τὸν μουσικὸν κόσμον.

115. ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΒΟΣΠΟΡΟΥ

Ἀκροστιχίς. Ποίημα Σίγμα Σί.—Μέλος Solem Har.

Ποίημα καὶ μουσοῦργημα συμπαθὲς διὰ δύο ὑπάρξεις, θαυματοῦσας τὸ θελκτικὸν κάλλος τοῦ Βοσπόρου καὶ τοῦ ἀπτικοῦ οὐρανοῦ. Προῶρισται διὰ νά ψαλλῆ ἐν δυωδίῳ.

Λουλούδια μὲς ἀπ' τοῦ Βοσπόρου τοὺς μπαξέδες,

γαζίαις, φούλλαξ, μενεξέδες,

Ὅλα κομμένα μὲ χαρὰ γιὰ ἴσένα·

Λόλα ἴστα στέλνω δροσερὰ καὶ μυρωμένα,

Ἀμάραντα ὄλο ζωὴ καὶ χάρι, γιὰ στοχάσου!

Δὲν μορᾶζουν τάχα τὴν καρδιά σου;

116. ΚΑΛΩΣ ΨΥΡΑΜΕΝ ΑΛΛΗΛΟΥΣ

(Σχετικῆς πληροφορίας ἴδε ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 99ῳ ἄσματι τοῦ Θ' Τεύχους).

117. ΑΔΙΛΕ — ADILÉ

ὑπὸ E. Milok.

Οἱ ἡμέτεροι ἀναγνώσται πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ χαίρωνται, διότι τὸ παρὸν μουσοῦργημα διὰ κλειδοκτύμβalon παρεχωρήθη πάνυ εὐγενῶς εἰς τὴν «Μουσικὴν» ὑπὸ τοῦ θαυμαστοῦ αὐτῆς καὶ διαπρεποῦς γάλλου μουσοῦργου κ. *Αἰμυλίου Μιλόκ*, ἀπὸ τινος παρεπιδημοῦντος ἐν τῇ ἡμετέρῃ πόλει. Ὁ κ. E. Milok, μέλος τῆς «Ἐταιρείας τῶν συγγραφέων καὶ συνθετῶν τῆς Γαλλίας», μέλος τῆς «διεθνοῦς ἐνώσεως τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ τῶν γραμμάτων», ἀπόφοιτος τοῦ Ὁρδείου τῶν Παρισίων (Ἀπαγγελία καὶ Ὁρδική), ἐχρημάτισε διευθυντῆς ὀρχήστρας ἐν Παρισίοις. Νικαίᾳ, Μοντεκάρλῳ, Βερολίῳ, Μονάχῳ, Λονδίῳ, Νέῳ Ὑόρκῳ κτλ. Εἶνε συνθέτης πολλῶν ἔργων, ἐξ ὧν διαπρέπουσι τὰ *Χειμερινὰ ἄσθη*, ἡ *ὀρχηστρὸς κτλ.*, ὡς καὶ τὰ νεώτατα. *Οἱ μαργαρίται εἶνε δάκρυα* (Les Perles sont des larmes) μιμόδραμα παιχθὲν ἐν Παρισίοις τὴν 17 Μαΐου (ἑ. ἔ.), ὡς καὶ τὴν *La Goule* ἐκτελεσθεῖσαν ἐν Βρυξέλλαις τὴν 14 Ἰουνίου (ἑ. ἔ.). Ἡ παρισινὴ ἰδίως κριτικὴ μετὰ πολλῶν ἐπαίνων ὁμιλοῦσα περὶ τῶν *Μαργαριτῶν* του, ἐξαιρεῖ ἰδιαιτέρως τὴν οἰκνικὴν ὀρχήστραν. Τὸ ἄνευ λέξεων δρᾶμα, ὡς εἶνε τὸ μιμόδραμά του, ἐμψυχοῦται διὰ τῶν ἐκφραστικῶν μελωδιῶν του λέξιν πρὸς λέξιν, φθόγγον πρὸς φθόγγον. Οἱ ἐπιφυλλιδιογράφοι ἰδίως τῶν Παρισίων, οἱ διακρινόμενοι διὰ τὴν τεχνικὴν αὐτῶν αὐστηρότητα, ἰδιαιτέρως τονίζουσι ὅτι τὸ σύνθεμα τοῦ κ. Μιλόκ ἀποτελεῖ ἐν σύνολον ὁμογενές, σπανίας ιδιότητος πνεύματος καὶ πρωτοτυπίας, ὡς καὶ βαθεῖαν γνῶσιν τῆς ἐνορχηστρώσεως.

Ὁ συμπαθὴς ἐμπνευσμένος γάλλος μουσοῦργὸς ἀφίκετο εἰς τὴν πόλιν μας συνοδεύων μετὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου του τὸν φίλον του ποιητὴν Jann. Τῷ ἤρесе πολὺ ὁ τόπος, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἔμεινε. Κατάγεται ἐκ πατρὸς Γερμανοῦ, ἄλλοτε στρατιωτικοῦ ἀκολουθοῦ τῆς ἐν Παρισίοις Γερμανικῆς Πρεσβείας, καὶ ἐκ μητρὸς Γαλλίδος.

Τὸ πρὸς τὴν «Μουσικὴν» δὲ παραχωρηθὲν παρὸν μουσοῦργημα εἶνε ὄντως ἐξαισίον ὑπὸ ἔποψιν ἐμπνεύσεως καὶ τέχνης. Αἱ ποιητικαὶ ἀκταὶ τοῦ Βοσπόρου παρέσχον, ὡς φαίνεται ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀνατολικῆς ἐμπνεύσεως καὶ τῆς ἀνατολικῆς χροιάς. Τὸ σύνθεμα εὐθύς ἐξ ἀρχῆς διὰ τῆς μελαγχολικῆς ἐλάσσοнос κλίμακος (Minoге) ἐπιχέει ὅλην τὴν ζωηρότητα καὶ τὴν ἀνατολικὴν χάριν. Ἀπὸ τὸ *Margato* δὲ τὸ μείζον γένος (majeur) ἐπιχέει τοιαῦτα θελκτικὰ ἐν τῇ ψυχῇ ἐπανθίσματα, ὥστε πρὸς στιγμὴν νομίζει τις ὅτι αἰσθάνεται τὴν εὐωδίαν τῶν ἀνθέων τοῦ Βοσπόρου. Μετὰ τὸ *lento* δὲ μία ὥραία καὶ γλυκεῖα φράσις φέρει εὐχαρίστους ἀπηχῆσεις μιᾶς παλαιᾶς ἑλληνικῆς μουσικῆς κλίμακος. Νὰ μὴ ἀνεπόλησεν ὁ εὐφάνταστος Γάλλος μουσοῦργὸς καμμίαν θελκτικὴν μελωδίαν τοῦ Ὁρφέως, ὅτε οὗτος ἀνακρούων τὴν μάγον λύραν του διεπέρα μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν τὸν Βόσπορον;

ΤΑ ΠΟΛΕΜΙΣΤΗΡΙΑ ΑἴΣΜΑΤΑ

Ὁ Βίσμαρκ, εἰς τὸ ζενιθ τῆς δόξης καὶ τῆς παντοδυναμίας του, εὐχαριστῶν ποτὲ ἕνα ῥηδικὸν Σύλλογον, ὁ ὁποῖος εἶχεν ὑποδεχθῆ αὐτὸν πανηγυρικῶς, εἶπεν ἐκτὸς ἄλλων «Εὐχαριστῶ τὴν Μουσικὴν διότι μ' ἐβοήθησε τελεσφόρως εἰς τὰ πολιτικὰ σχέδιά μου. Τὸ μέλος τοῦ γερμανικοῦ ἄσματος συνήρπασε τὰς καρτίαις. Θεωρῶ τὸ ἄσμα ὡς ἐν ἐκ τῶν μέσων, τὰ ὅποια παρεσκεύασαν καὶ διηυκόλυναν τὸ ἔργον τῆς ἡμετέρας ἐνότητος. Π. χ. τὸ «ἄσμα τοῦ Ρήνου» τοῦ Βέκκερ. Ὑπάρχουν εἰς ἡμᾶς οἱ ἐνθυμούμενοι ποῖαν ἐπιδρασιν ἤσκησε τὸ ἄσμα τοῦτο τῷ 1841, ὅπως καὶ κατὰ τὴν γαλλικὴν ἀπειλήν τοῦ 1870... Ἐπέδρασεν ὡς νὰ εἶχομεν παρὰ τὸν Ρήνον σώματά τινα στρατοῦ περισσότερα παρ' ὅσα εἶχομεν.

«Ἄς ἀναφέρωμεν ἄλλο παράδειγμα ἐγγύτερον, τὸν *Φρουρὸν τοῦ Ρήνου* (Die Wacht am Rhein). Πόσους στρατιώτας ἐνεψύχωσε τὸ ἄσμα τοῦτο κατὰ τὴν ἐν πλήρει χειμῶνι ἐκστρατεῖαν, καὶ κατὰ τὰς ὥρας τῶν στερήσεων, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ! Ἡ ἐγκαρδίωσις, τὸ θάρρος εἶνε τὸ πᾶν ἐν τῇ μάχῃ. Ὅχι ὁ ἀριθμητικὸς ὄγκος, ἀλλ' ὁ ἐνθουσιασμὸς συντείνειν εἰς τὸ νὰ ἄρωμεν τόσας νίκας. Εἷς τινὰς μάχας ἤμεθα περισσότεροι, ἀλλὰ καὶ ὅπου ἤμεθα ὀλιγώτεροι, ἐνίκησαμεν.

«Τὸ γερμανικὸν ἄσμα κατὰ τὰς σοβαρὰς στιγμὰς ἀπηχεῖ τοὺς πόθους τῆς πατρίδος... Τὸ γερμανικὸν ἄσμα θεωρῶ ὡς σύμμαχον διὰ τὸ μέλλον!...»

★

Ἀνέκαθεν κατενοήθη ὅτι ὁ χωρῶν πρὸς τὸν κίνδυνον, ὁ βαίνων πρὸς τὸν θάνατον, ὁ ἀφίνων ὀπίσω αὐτοῦ μορφᾶς ἀγαπητάς, τὰς ὁποίας οὐδέποτε ἴσως πλέον θὰ ἐπανίδῃ, ἀπολαύσεις γλυκείας, αἱ ὁποῖαι τὰς στιγμὰς ἐκείνας διέρχονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του γλυκύτεραι καὶ πλεονέστεραι, ἔχει ἀνάγκην ἐμψυχώσεως, διὰ ν' ἀπαρνηθῆ ἐντελῶς τὸν ἑαυτὸν του, διὰ νὰ κατανικήσῃ τὴν ἔμφυτον κατὰ τοῦ θανάτου ἀντιπάθειαν τοῦ σώματος. Ὅσον ἀμείλικτος καὶ ἂν εἶνε ἡ πειθαρχία, δέσιμον διὰ τῆς σιδηρᾶς χειρὸς τῆς κρατοῦσας ἐν τῇ θέσει του τὸν ὀπλίτην, ὅσον καὶ ἂν καθιστᾷ αὐτὸν μηχανὴν ἄνευ ἰδίας θελήσεως, νευρόσπαστον ἑτεροκίνητον, ἀπαιτεῖται πῦρ διὰ νὰ κινηθῆ τελεσφόρως ἡ μηχανὴ ἐκείνη, πρέπει ἐντὸς τοῦ νευροσπάστου ἐκείνου νὰ ἐμψυθηθῆ ψυχὴ διὰ νὰ μεγαλοουργήσῃ. Ἡ πειθαρχία μόνη δὲν ἀρκεῖ νὰ διαπράξῃ ἀνδραγαθήματα. Ἀπαιτεῖται εἶδος ἱεράς

μανίας, τὴν ὁποίαν οἱ ἀρχαῖοι ἐθεώρουν ὡς ἐπιφοίτησιν τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο ἐνθούσους ἀπεκάλουν τοὺς ὑπ' αὐτῆς κατελιημένους· ὁ ἐνθουσιασμός ὠθεῖ πρὸς τολμήματα· οὗτος δημιουργεῖ τοὺς ἥρωας.

Τὸ ἐξεγείρον, τὸ ἐξανάπτειν τὸν ἐνθουσιασμόν εἶνε τὸ πολεμιστήριον ἔσσμα. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες γνωρίζοντες ἐκ πείρας ποῖον πολεμοχαρὲς μένος ἐνέβαλλεν εἰς τὰ στήθη τῶν μαχητῶν, ἐθεώρουν τὰ θούρια, τοὺς παιᾶνας, τὰ ἐμβατήρια τόσον ἀπαραίτητα εἰς τοὺς πολεμοῦντας ὅσον καὶ τὸ δόρυ, τὸ τόξον, τὸν θώρακα καὶ τὴν ἀσπίδα. Ἄν διὰ τούτων ὠπλίζετο τὸ σῶμα, δι' ἐκείνων ὠπλίζετο ἡ ψυχὴ. Εἰς πόσας φλέβας ἐπύρωσαν τὸ αἷμα αἱ ἐλεγεῖται τοῦ Καλλίνου καὶ τοῦ Μιμνέρμου ἢ τοῦ ποιητοῦ τῶν «Ἵποθηκῶν» τοῦ Τυρταίου, τὸν ὁποῖον τόσον ἐτίμων οἱ Σπαρτιάται, ὥστε, ὡς μᾶς βεβαίως ὁ ρήτωρ Λυκούργος, πρὶν ἐκκινήσουν εἰς τὸν πόλεμον, συνηθροίζοντο πρὸ τῆς σκηνῆς τοῦ βασιλέως καὶ ἔψαλλον τοὺς φλογερούς του στίχους.

Ἄλλὰ καὶ οἱ νεώτεροι Ἕλληνες κατὰ τοὺς ἐπικρατοὺς χρόνους τοῦ ἐπὶ τῶν ὁρέων ἀγῶνος, διεφύλαξαν τὴν παράδοσιν τοῦ πολεμιστηρίου ἔσματος. Τί ἄλλα ἦσαν τὰ κλέψικα τραγούδια, τὰ ἐπὶ τοῦ ἀδαμάστου Ὀλύμπου ἀντηχοῦντα, εἰμὴ ὁ ὕμνος τῆς λεβεντιάς καὶ τῆς παλληκαριᾶς, τὸν ὁποῖον, σχεδιάζοντες τὸ τόλμημα, παρασκευάζοντες τὸ ἀνδραγάθημα, ἐτραγῳδοῦν οἱ ὄνειροπολοῦντες νὰ τοὺς βγάλουν τραγοῦδι . . .

Ἄλλὰ διατί νὰ μὴ ἔχωμεν καὶ ἡμεῖς πολεμιστήρια ἔσματα;

Ἡ Πατρίς ἔχει καθήκον, ὅπως ὀπλίξει τὰ σώματα, οὕτω νὰ ὀπλίξῃ καὶ τὴν ψυχὴν.

Ὁ βαθὺς ψυχολόγος τῆς στρατιωτικῆς ἀνδρείας στρατηγὸς Δραγομίρωφ ἐξαιρεῖ τὴν σημασίαν τοῦ ἠθικοῦ τοῦ στρατιώτου. «Ἄνυπολόγιστος εἶνε, λέγει, ἡ ἀξία τῶν ἀρχηγῶν ἐν πολέμῳ· ἀλλὰ θεμελιώδες στοιχεῖον ἐπιτυχίας εἶνε ἡ γενναιότης τῶν ἀνδρῶν. δηλαδὴ ἡ σταθερὰ θέλησις νὰ νικήσουν. Στρατὸς καλῶς ὠπλισμένος, καλῶς διοικούμενος, ἀρνούμενος νὰ δεχθῇ τὴν ἰδέαν τῆς ὀπισθοχωρήσεως. εἶνε στρατὸς ἀνίκητος. Τὴν ἀκαταδάμαστον αὐτὴν ἀπόφασιν ἐμβάλλει πρὸ παντὸς ἢ πεποιθήσις περὶ τῆς ἰερότητος τοῦ ἀγῶνος».

Τὴν πεποίθησιν ταύτην πρέπει διὰ παντὸς τρόπου νὰ ἐμβάλλωμεν καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ στρατιώτου. Τὴν ψυχὴν του δεόν νὰ καταστήσωμεν πρὸ παντὸς ἀήττητον. Οἱ ὀλιγάριθμοι εἰς σώματα πρέπει νὰ πολλαπλασιάσωσι τὰς ψυχάς. Μὴ δυνάμενοι νὰ

ἔχωσι τὴν δύναμιν κατ' ἔκτασιν πρέπει νὰ συμπυκνώσωσιν αὐτὴν κατ' ἔντασιν.

Ἐχομεν ἀνάγκην φρονήματος καὶ ἐνθουσιασμοῦ, ὅσον καὶ ὀπλῶν καὶ τηλεβόλων. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὴν βοήθειαν καὶ τοῦ ἔσματος. Εἰς αὐτὸ δίδουν τὴν χεῖρα δύο τέχναι, ἡ Ποίησις καὶ ἡ Μουσικὴ, καὶ ὅπως εἶνε διπλῆ ἡ ἐμπνευσις του, εἶνε διπλῆ καὶ ἡ ἐπενέργειά του.

Οἱ βαθεῖς λόγοι τοῦ σιδηροῦ συναρμωστοῦ τῆς γερμανικῆς ἐνότητος ἰσχύουσι καὶ δι' ἡμᾶς. «Ὅ,τι διετύπου ἐκεῖνος ὡς συμπέρασμα, δύναται νὰ διατυπωθῇ καὶ δι' ἡμᾶς ὡς πρόρρησις· πρόρρησις ἀσφαλῆς, ὡς εἶνε ἡ ἀπορρέουσα ἐκ διδάγματος τοῦ παρελθόντος. «Τὸ ἔσσμα θὰ ἐπιδράσῃ ὡς νὰ εἴχομεν σώματά τινα στρατοῦ περισσότερα ἐπὶ τῶν συνόρων. . . Ἡ ἐγκαρδίωσις, τὸ θάρρος εἶνε τὸ πᾶν ἐν τῇ μάχῃ. . . Ὅχι ὁ ἀριθμητικὸς ὄγκος, ἀλλ' ὁ ἐνθουσιασμός θὰ συντελέσῃ τὴν νίκην. . . »

Ἐχομεν ταχεῖαν, ἀπόλυτον ἀνάγκην πολεμιστηρίων ἔσμάτων! . . .

(Ἐκ τοῦ «Ἀντιερασίτου».)

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

ΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΣΗΜΑΝΤΙΚΗΣ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ Δ' τεύχους, σελ. 120).

Δ'

4. Τὸ Λεσβιακὸν σύστημα.

Ἡ ἀτέλεια τῆς παρασημαντικῆς τῶν τριῶν διδασκάλων ἐπέφερε νέαν γραφικὴν μεταρρῦθμιν καὶ ταύτην, μετὰ παρέλευσιν 14 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἐμφάνισσεως αὐτῆς, ἐπεχείρησε λίαν τολμηρῶς Γεώργιος ὁ Λέσβιος, ἐξ Ἀγιάσου τῆς Μυτιλήνης καταγόμενος, ὅστις ὑπῆρξεν εἰς τῶν ἐπιμελεστάτων μαθητῶν τῶν τριῶν ἐφευρετῶν τῆς ἐν χρήσει νῦν ἐκκλησιαστικῆς παρασημαντικῆς. Τὸ τοιοῦτον ἄλλως τε ὡς καὶ τὸν σκοπὸν αὐτοῦ ἀνομολογεῖ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Λέσβιος μεταρρυθμιστὴς ἐν τοῖς προλεγομένοις τοῦ συστήματος αὐτοῦ γράφων τὰ ἐξῆς·

«Κατὰ τὴν τέχνην ταύτην ἐκπαιδευθεὶς καὶ ἐγὼ, καὶ τοὶ ἀρχῆθεν ἐνδυναμωμένοι εἰς τὴν παλαιότεραν μέθεδον ὄν, ἐνησχολούμην περὶ τὴν νεωτέραν ταύτην ἀόκνως· ἀλλ' ἠνοχλούμην ἀείποτε ὑπὸ τῶν διαφόρων αὐτῆς συγκεχυμένων ἀσκασιῶν, αἰτίνας ἀκαταπαύστως ἠρέθιζον τὴν περιέργειάν μου. Ὅθεν τὸ πνεῦμά μου ἐξήτει νὰ προχωρήσῃ, εἰ δυνατόν, περαιτέρω ἀφ' ὅ,τι ἐδιδάχθην.»

»Αν και οι φιλογενείς εκείνοι άνθρωποι, κατά τον ξηλόν των, είχαν την επιθυμίαν του να προχωρήσωσι και περαιτέρω, δεν ήδυνήθησαν όμως να επεκτείνωσι τὰ όρια της μεθόδου των περισσότερο, ειμή καθ' όσον κατ' εκείνην την εποχήν αι περιστάσεις τοις επέτρεπον. Όθεν ύστερον από τόσους κόπους, και δυσκολίας, και θανάτου, και τοιαύτα θεινά προς ύποστήριξιν της Μεθόδου των, τό Έθνος έμεινε πάλιν έστερημένον έντελεστέρευ και εύκολωτέρου, η έπωσον τέλειστέρευ της Μουσικής Συστήματος.

»Τούτου λοιπόν έννεκα, από ένθερμον προς την πατρίδα ξηλόν κινούμενος . . . απέτόλμησεν και συνέλαβεν την ιδέαν του να πράξω εις φώς, απλούστερον, εύληπτότερον και μεθοδικώτερον Σύστημα και ούδέν πλέον.»

Περί τό 1827 εις Αίγινα διατρίβων ο Λέσβιος έδημοσίευσε χειρογράφως σύστημα μουσικής μεθόδου και παρασημαντικής. Κατά τό σύστημα τούτο δια να διευθύνηται τό πνεύμα του ψάλλοντος άμέσως και κατ' εύθειαν εις την ποιότητα των μουσικών τόνων της Μελωδίας, χωρίς τινος άλλου χαρακτήρος οδηγίαν και προειδοποίησιν, προσδιωρίσθησαν χαρακτήρες τοιοῦτοι, ώστε να μη εξήρτηνται από άλλους, τούτέστι να ηναι αυτοσύστατοι. Όθεν δια να ηναι η δύναμις και η ενέργεια αυτη των μουσικών και εύληπτος και φανερά εις τον νοερόν οφθαλμόν δια του όρατου οφθαλμού του ψάλλοντος, πρέπει να μην ηναι κεκρυμμένη υπό τὰ σημεία (ώς αι των άλλων μεθόδων εισαγωγαι διδάσκουσιν), αλλά να ηναι όρατώς, και τρανώς, και διαρρήδη και πασιδήλως έφηρμοσμένη επ' αυτών τούτων των σημείων. Τούτου έννεκα λοιπόν επενοήθησαν σημεία τοιαύτα ώρισμένα, δεικνύοντα άμέσως την των μουσικών τόνων ποιότητα: ητοι χαρακτήρες αυτοσύστατοι, έφαρμόζοντες την ποιότητα των μουσικών τόνων επάνω εις σημεία άμετάτρεπτα τοιουτοτρόπως, ώστε ένός μουσικού τόνου η ποιότης, ητις προσδιωρίσθη άπαξ εις ένα χαρακτήρα, να μη μεταφέρηται: πώποτε και εις άλλους χαρακτήρας.» Και προς τούτο μεταχειρίζεται ο Λέσβιος επτά μουσικούς χαρακτήρας, ών έκαστος όνομάζεται δια των γνωστών συλλαβών των φθόγγων πα, βου, γα, δι, κε, ζω, νη. Τὰ πλείστα των σημείων τούτων εινε ειλημμένα εκ της μεθόδου των 3 Διδασκάλων, έκαστος δέ τούτων έχει ενέργειαν δι' ένα και μόνον φθόγγον. Η Πετασή λ. χ. εινε προσδιωρισμένη δια τον φθόγγον Λι αποκλειστικώς και ούδέποτε μετέρχεται και τούς άλλους φθόγγους, ως τούτο γίνεται εις την έν χρήσει νυν παρασημαντικήν. Οι λέσβιοι λοιπόν χαρακτήρες δια μέν την ανάδασιν(άνιέναι) βλέπουσι προς τὰ άνω, δια δέ την κατάδασιν (κατιέναι) προς τὰ κάτω. Τὰ υπερβάτα δέ διαστήματα σημειοῦνται επί των χαρακτήρων δια των σχετι-

κών αριθμίων. Τὰ χρονικά επίσης σημεία εινε μετά πολλής πιστότητος και ακριβείας σεσημασμένα. Έκαστος χαρακτήρ παριστάνει τό μονόσημον (μονόχρονον), αι χρονikai δέ αυτου αυδήσεις σημειοῦνται δια στίξεων, και δια έλαττώσεως δια εύθείας γραμμής, παραλλασσομένης αναλόγως των χρονικών άναγκών. Τὰ καλλωπιστικά δέ σημεία εινε ίκανώς πλούσια. Τὰ φθορικά επίσης εινε ειλημμένα εκ του συστήματος των 3 Διδασκάλων, ών τὰ τονιαία διαστήματα ούδέ κατά κεραίαν μεταβάλλονται. Αι διάφοροι δέ κλίμακες και τὰ γένη της μουσικής μένουσιν, ως και οι 8 Ήχοι, άμετάβλητοι καθ' όλα ως και πρότερον.

Έν γένει δ' ειπείν δια του Λεσβιακού συστήματος ούδεις μουσικός νεωτερισμός προσετέθη έν τη θεωρία και πράξει της ίερας ημών τέχνης, της υπό των 3 Διδασκάλων περιωθεισης: μόνον δέ τὰ άσταθη και κυμαινόμενα αυτης σημεία έγέγοντο σταθερά και βάσιμα.

Αλλά τοιούτου έντος του λεσβιακού γραφικού συστήματος υπό των έν Κωνσταντινουπόλει όμοτέχνων διηγέρθη δεινή σταυροφορία κατ' αυτου. Η έπαγγελματική δέ αυτη πολεμική επέδρασε δυστυχώς και επί της Ίερας Συνόδου, ητις τῷ 1846 επί Ανθίμου Πατριάρχου δι' έγκυκλίου της Μ. Έκκλησίας άπεδοκίμασεν αυτό.¹

Ο Λέσβιος έδημοσίευσε έν Αθήναις τῷ 1848 άνασκευήν της κατά του συστήματος αυτου εκδοθείσης πατριαρχικής έγκυκλίου, ην άποκαλει «*νηρίαμβον του Λεσβίου συστήματος της Μουσικής κατά του έν Κωνσταντινουπόλει Μουσικομονοπωλείου και Συντροφίας.*»

※

Αλλ' έν η̄ τό σύστημα τούτο υπό των έν Κωνσταντινουπόλει όμοτέχνων λυσσωδώς έπολεμήθη, κατά τό γνωστόν αρχαίον γνωμικόν και «*αοιδός αοιδῶ κοτέει*», τουναντίον έν Έλλάδι ένθέρμως υπεστηρίχθη. Και αυτη η έλληνική Κυβέρνησις παραδεχθεισα αυτό δι' επισήμων Διαταγμάτων ίδρυσε έν Αίγινη Μουσικήν Σχολήν, ώρισεν αξιοπρεπή μισθόν τῷ διδάσκοντι, διώρισε τριμελή έφορευτικήν επιτροπείαν και τέλος εξέδωκε προκηρύξεις, δι' ών προσεκάλει τούς επιθυμούντας να σπουδάσωσιν αυτό δωρεάν. Ο

1. Τό κείμενον της άποδοκιμαστικής ταύτης έγκυκλίου δημοσιεύεται έν τῷ σγγράμματι του κ. Γ. Παπαδοπούλου «*Συμβολαι εις την Ιστορίαν της παρ' ημίν Έκκλησιαστικής μουσικής*» έν σελίδι 343.

δὲ Κυβερνήτης Ἰωάννης Καποδίστριας εἰσήγαγε τὸ Λεσβιακὸν σύστημα καὶ ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Ὀρφανοτροφείῳ. Τῷ 1840 ἐξεδόθη τὸ θεωρητικὸν τοῦ συστήματος μετὰ Ἀναστασιματαρίου, τῷ δὲ 1871 ὑπὸ τῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ *Σταυράκη Α. Ἀναγνώστου καὶ Ν. Δ. Βλαχάκη*, πρεσβυτέρου μετετυπώθη ἐπὶ τὸ πλουσιώτερον καὶ εὐμεθοδέστερον.

Ἄλλ' ἡ ἀποδοκιμαστικὴ Πατριαρχικὴ ἐγκύκλιος, ἡ ὑπὸ ἀντιζήλων ὁμοτέχων προκληθεῖσα, κατήνεγκε καίριον κατ' αὐτοῦ τραῦμα καὶ οὖτω, χάριν τῆς μὴ διασπάσεως τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος καὶ ἐν τῇ Μουσικῇ, ἐθυσιάσθη τὸ Λεσβιακὸν σύστημα, τὸ ὅποιον ὡς παρασημαντικὴ ὑπὸ τῆς ἱστορίας τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς μουσικῆς θὰ διακηρυχθῇ τοῖς μεταγενεστέροις στεντορεῖα τῇ φωνῇ, ὅτι τυγχάνει κατὰ πολὺ ἀνωτέρα καὶ τελειότερα τῆς ἐν χρήσει νῦν ἐκκλησιαστικῆς παρασημαντικῆς. Νῦν ὅτε τὰ πάθη ἀντιζήλων ὁμοτέχων ἔχουσι κοπάσει, νομίζομεν ὅτι δίκαιον εἶνε νὰ ἐξαρθῇ ἡ ἀρετὴ τοῦ Λεσβίου συστήματος, τὸ ὅποιον διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ οἰκονομίαν τοῦ χώρου ὑπερέχει ἐν πολλοῖς καὶ αὐτῆς τῆς διεθνoῦς γραμμικῆς παρασημαντικῆς τῶν Εὐρωπαίων.

ΑΡΙΣΤΟΞΕΝΙΚΟΣ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ

ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Αἱ παλαιογραφικαὶ μελέται τῶν Ἀγγλων περὶ τῆς μουσικῆς τῶν Βυζαντινῶν. — Μουσικὸν συνέδριον ἐθνικῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐν Ἰσπανίᾳ.

Ἀγγλία. — Εἰς τὸ στάδιον τῶν ἐμβριθῶν ἐρευνητῶν τῆς ἑλλην. ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς προβάλλει νέος ἐξ Ἀγγλίας φιλόπονος ἀγωνιστής. οὐ πολλῆς ἐκτιμῆσεως ἄξιός ἐστις ὁμοίως ἐπὶ τῆς ἀπλοῦς καὶ ἀπλοῦς τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαίας μουσικῆς. Συναρτῶμενος εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαίαν μουσικὴν ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς τῶν Ἀθηνῶν ἐπίκειτο καὶ αὐτὸς ὁ νεαρὸς καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Ἐδιμβούργου κ. Ἰούλιος Τιλιάδης, ἐκ τῶν ἑταίρων τῆς αὐτῆς ἐν Ἀθήναις Σχολῆς. Εἰδήμων τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς, ὁμιλῶν ἀπταίστως εἰς τὴν καθαρῆς, ἐγένετο γνωστός εἰς τοὺς κύκλους τῶν ἐπιστημόνων διὰ τῆς ἐν τοῖς «Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς» τῆς Πετροπόλεως ἐκδοθείσης διατριβῆς αὐτοῦ περὶ τῶν ἰδιομένων τῆς ὑμνογράφου μοναχῆς Κασσιανῆς. Ὁ διδάτωρ κ. Τιλιάδης τυχὼν τῆς ὕλικῆς ὑποστηρίξεως τῶν περιωνύμων πανεπιστημίων Ἐδιμβούργου καὶ Κανταβρυγίας, ἀσχολεῖται κατὰ τὴν παλαιογραφικὴν αὐτοῦ περιοδεῖαν εἰς μελέτην καὶ φωτογράφησιν τῶν ἐν Ἀγίῳ Ὀρει καὶ ἐν Κων/πόλει σωζομένων ἑλληνικῶν μουσικῶν χειρογράφων, ἐξήτασε δὲ ἤδη τὰ ἐν τῇ πατριαρχικῇ βιβλιοθήκῃ διαφυλαττόμενα, καταδείξας τοῖς συνοδούουσιν αὐτῷ κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύ-

την τὸν πλοῦτον καὶ τὸ βάσιμον τῶν ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐκκλησιαστικῇ μουσικῇ γνώσεων αὐτοῦ.

Ἰσπανία. — Ἐν Βαρκελώνῃ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Francisco de P. Mas τῆν 21, 22, 23 καὶ 24 τοῦ προσεχοῦς Νοεμβρίου (ἐ. ἔ.) θὰ συγκροτηθῇ τὸ «Γ' Συνέδριον τῆς ἐθνικῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς» τῶν Ἰσπανῶν, τοῦ ὁποῦ θὰ συμμετάσχουσι τρεῖς τάξεις. α' οἱ διατρεπιῖς μουσικοί, β' ἰνεργὰ μέλη, καὶ γ' οἱ προστάται τῆς μουσικῆς.

Κατὰ τὸ πρὸς τὴν «Μουσικὴν» εὐμενῶς ἀποσταλὲν πρόγραμμα, τὸ Συνέδριον θὰ περιλάβῃ τρία τμήματα.

Α' Τμῆμα. — Ἰσμο Γρηγοριανόν.

Ἐν τῷ τμήματι τούτῳ μακρὸς θὰ γένηται λόγος περὶ τῆς παλαιᾶς Γρηγοριανῆς ψαλμωδίας, περὶ τῆς ἐφαρμογῆς καὶ διὰδόσεως αὐτῆς εἰς τοὺς καθεδρικοὺς καὶ ἐνοριακοὺς ναοὺς καὶ εἰς τὰ σεμινάρια. Ἀποτελέσματα μελετῶν τοῦ Π' Συνεδρίου διὰ τινὰ ἰσπανικὰ ἄσματα. Ἡ μεγάλη σημασία τῆς καλῆς ἐκτελέσεως εἰς τὰ σχολεῖα. Σχέδιον λεπτομερῆς τῶν διαφόρων παραδόσεων διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Γρηγοριανῆς μουσικῆς εἰς τὰ Σεμινάρια. Ὁ τρόπος τῆς ᾄδης ἐν τοῖς ναοῖς.

Τὸ τμῆμα τοῦτο, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, εἶνε οὐοὐδαιότατον, καθὸ τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρον καὶ ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας. Ἡ Γρηγοριανὴ ψαλμωδία, ὡς γνωστόν, εἶνε συνθεθεμένη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν 8 ἤχων τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, ἤκμαζε δὲ κυρίως ὅτε ἡ Ἀνατολικὴ καὶ ἡ Δυτικὴ ἐκκλησία ἦσαν ἡνωμένα.

Β' Τμῆμα. — Μουσικὴ ἔρρυθμος.

Προτάσει τοῦ Πάπα Πίου X πῶς δεῖον νὰ τηρῶνται ἐν τῇ λειτουργίᾳ τὰ διάφορα γένη τῆς θρησκευτικῆς μουσικῆς Δύνανται οἱ ἐκκλησιαστικοὶ μελοποιοὶ νὰ χρησιμοποιήσωσι καὶ τὰς δημοτικὰς μελωδίας, καὶ πῶς; Χαρακτῆρες τῆς ὀργανικῆς λειτουργικῆς μουσικῆς. Κριτήριον, ὅπερ ὀφείλει νὰ ἀκολουθῆται ἡ ὀργανικὴ μουσικὴ ἐν τῇ ἐκτελέσει. Γνώσεις ὅς ὀφείλουσι νὰ ἔχουσι οἱ ὀργανοπαῖκται καὶ οἱ χοροῦχοι τῶν ναῶν. Τὸ Μουσικὸν μέλος νὰ μὴ περικαλύψῃ τὴν δύναμιν τῶν θρησκευτικῶν ἁσμάτων, ὡς τοῦτο συμβαίνει ἐν τῷ θεάτρῳ.

Γ' Τμῆμα — Προπαγάνδα ἢ διοργάνωσις.

Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀληθοῦς γνώσεως τοῦ πνεύματος τῆς θρησκευτικῆς μουσικῆς καὶ τῆς λογικῆς αὐτῆς χρήσεως. τὴν ἀπλοῦς καὶ ἀπλοῦς ὡς ἀποτελεσματικὸν βοήθημα ἐν τῇ διδασκίᾳ τοῦ ἀλλοῦ τῆς ἱερᾶς τέχνης. Μέσα δι' ἃν οἱ θεοσεβῆσαι τὸν ὄργανον δύνανται ν' ἀπολαύσωσι τῆς ἀναγκαίας ἐξουσίας, πρὸς βελτίωσιν τῆς ἱερᾶς μουσικῆς. Ἰδρυσις ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν σχολῶν. Αἱ μελέται καὶ αἱ δοκιμαί, ὅς ὀφείλουσι νὰ κάμωσιν ἐν τοῖς ναοῖς οἱ ἱεροψάλται. Ἰδρυσις Ἰσπανικῆς Καταλιανῆς Ἑταιρείας. Μέσα τῆς μεταδόσεως ἐν Ἰσπανίᾳ τοῦ κανονισμοῦ, ὃν ἀπαιτεῖ ἡ θρησκευτικὴ μουσικὴ καὶ τὴν ὅποιαν δι' ἐγκυκλίου συνέστησεν ἡ Παπικὴ Ρώμη. Ἐθνικὴ ἐνωσις τῶν μουσικοκριτῶν.

Αὐτὰ ἐν περιλήψει εἶνε τὰ θέματα, τὰ ὅποια θὰ συζητηθῇ τὸ μουσικὸν Συνέδριον τῆς Ἰσπανίας περὶ τῆς ἱερᾶς αὐτῆς μουσικῆς. Ἡμεῖς δὲ οἱ ὀρθόδοξοι Ἕλληνες ἐν τῇ τρικυμιώδει συγχρόνῳ κοινωνίᾳ τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας καὶ τῆς περιφρονήσεως τί πράττομεν ὑπὲρ τῆς ἐκ τοῦ ναυαγίου διασώσεως τῆς ἐθνικῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς.

κῆς ἡμῶν μουσικῆς; Ἔργοις μὲν σχεδόν οὐδέν, λόγοις δὲ μόνον ἀερομιγοῦμεν στομφωδῶς ὑπεραμυνόμενοι, ὥσει οἱ ναυαγοὶ νὰ ἐσώζοντο διὰ τοιούτων κενῶν καὶ στομφωδῶν λόγων. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὡς ἀνωτάτη θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ ἀρχή, δὲν ἔπρεπε διὰ τοῦ Ἐθνικοῦ Ταμεῖου νὰ συντηρήσῃ μίαν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν Σχολήν, ἀνταποκρινομένην πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνισμοῦ; Ὅταν τὸ Ἐθνικὸν ἡμῶν Κέντρον ἀδιαφορῇ περὶ τοῦ σπουδαιότατου τούτου παραγόντος τῆς θείας ἡμῶν λατρείας καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐθνότητος, τί γενναῖον θ' ἀναμείνωμεν ἀπὸ τοῦ ἀνευθύνου ἐργάτου τῆς θρησκευτικῆς ἡμῶν μουσικῆς; Ἴδου ἡ Ρώμη, ἡ παρά τῶν μεγάλων ἡμῶν προγόνων παραλαβοῦσα πάντα τὰ μουσικὰ στοιχεῖα τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς, πῶς διενεργεῖ ὑπὲρ τῶν θρησκευτικῶν μουσικῶν ἀναγκῶν καὶ συμπερόντων τοῦ πνευματικοῦ αὐτῆς ποιμνίου.

Ὁ γάλλος μουσουργὸς E. MILOK (ἴδε σελίδα 305).

λεως, τὸ ὁποῖον συνετάχθη ὑπὸ τῆς Π. Κ. Ἐκπαιδευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τὸ ὁποῖον ἐπεκυρώθη ὑπὸ τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου, περιλαμβάνει καὶ τὸ μάθημα τῆς μουσικῆς ὑποχρεωτικῶς δι' ὅλας τὰς τάξεις τῶν Ἀστικῶν σχολῶν ἀργένων τε καὶ θηλέων. Ἡ ὀδὴ δέον νὰ διδάσκηται κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦτο οὐ μόνον πρακτικῶς, ἀλλὰ καὶ θεωρητικῶς ἐν ταῖς ἀνωτέραις τάξεσι. Βάσις δὲ τῶν διδασκομένων ἁσμάτων καθορίζεται ἡ ἐθνικὴ μουσικὴ, ἥτοι ἡ δημώδης καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ μετὰ ἄλλων παιδαγωγικῶν ἁσμάτων. Ἄν καὶ ἐν ταῖς λεπτομερείαις ἔχει ἀτελείας τινὰς τὸ ἀναλυτικὸν τοῦτο πρόγραμμα, ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ ἐξάρωμεν τὴν πατρικὴν πρόνοιαν, ἢ νὰ ἡμετερον Ἐθνικὸν καὶ Θρησκευτικὸν Κέντρον ἐπέδεξε καὶ ὑπὲρ τῆς μουσικῆς παιδαγωγίας τῆς ἑλληνίδος νεολαίας, υἰοθετοῦν οὕτω καὶ προβιβάξον ὑψηλὸν προγονικὸν ἀξίωμα, καθὸ ἡ ἀληθὴς ἐκπαίδευσις καὶ μόρφωσις δέον νὰ ἦ ἀχώριστος τῆς μουσικῆς καὶ τῆς γυμναστικῆς πρὸς ἀπτήν, οὕτως εἶπεν, καὶ ἄκοπον θεραπείαν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. Δὲν ἀμφιβάλωμεν δ' ὅτι ἡ ὑποχρεωτικὴ ἀναγραφὴ τοῦ μαθήματος τῆς μουσικῆς ἐν τοῖς σχολικοῖς προγράμμασι θὰ δημιουργήσῃ τὴν ἀνάγκην καὶ τῆς μουσικῆς μορφώσεως τῶν διδασκάλων ἐν τοῖς Διδασκαλείοις καὶ τοῖς Γυμνασίοις, ἀργένων τε καὶ θηλέων, καθόσον αἱ κοινοτικαὶ σχολαί, ἐκτὸς ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων, δυσκόλως δύνανται νὰ μισθοδοτῶσιν ἰδιαιτέρως εἰδικούς μουσικοδιδασκάλους. Ἀνάγκη ἄρα ἐπιτακτικὴ ὅπως τὰ παρ' ἡμῶν ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια, ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἀναλόγως καὶ μουσικῶς νὰ μορφώσωσι τοὺς διδασκάλους καὶ τὰς διδασκαλίσας.

Δι' αἰτήσεων αὐτῶν πρὸς τὴν Α. Θ. Π. τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, παραπεμφθεῖσάν εἰς τὴν Ἐφορείαν τῆς Πατριαρχικῆς Μουσικῆς Σχολῆς, ὑπέστησαν τὰς ἐπιτυχίφ ἱεροψάλτου ἐξετάσεις οἱ ἱεροψάλται κ. κ. Νικόλαος Δ. Ἐκκλησιάδης, ἐξ Ἡρακλείου Κρήτης καὶ πρῶτος ψάλτης τοῦ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ καθεδρικοῦ ναοῦ ἀπὸ τεσσάρων ἐτῶν, Ἀχιλ. Κολέτσος, ἐκ Βόλου τῆς Θεσσαλίας καὶ Χριστόδουλος Βαλταδῶρος ἐκ Βοδενῶν, καὶ ἐκρίθησαν ἄξιοι πτυχίου μετὰ τοῦ βαθμοῦ ἄριστα. Ἡ Πατριαρχικὴ Μουσικὴ Σχολὴ ἀπὸ ἐξ ἐτῶν ἤδη τοῖς μὲν τελειοφοίτοις ἀπονέμει ἀποδεικτικὰ μαθήσεως, πτυχίον δὲ ἱεροψάλτου δίδει, κατόπιν δοκιμασίας, εἰς τοὺς ἐπὶ τινα χρόνον δοκιμῶς μετελθόντας τὸ ἔργον τοῦτο.

* Ἀδείξ τῆς Ἱ. Συνόδου ὁ Βούλγαρος καθηγητῆς κ. Ἄγγελος Παπαδημητρίεφ ἀπὸ τοῦ νέου σχολικοῦ ἔτους θὰ παρακολουθῇ τὰ μαθήματα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σχολῆς.

Ἄλλ' οἱ διέποντες τὰ τῆς Μ. Σχολῆς ἵνα προβῶσιν εἰς ταῦτα μετὰ νομισόμεν ὅτι ἔπρεπε νὰ προβῶσιν καὶ εἰς τὴν ἑπιτελεστικὴν κατάρτισιν, καθόσον μετὰ αὐτῶν τὸν τελειοτέρου αὐτῆς κατὰ τὴν πληροφροσύνην δει το αὐτὸ ἀμάρτες καὶ ἀσύντακτον τῆς Σχολῆς καθέστις θὰ ἐπανάληψθῃ καὶ ἔφετος. Ἄρα ἐπὶ τέλους δὲν λαμβάνεται ἐν γενναῖον μέτρον ὑπὲρ τῆς πληροφροσύνης τῆς Μουσικῆς Σχολῆς; Ἡ διὰ τὴν τεχνικὴν σπουδὴν ἀμέλεια καὶ ἀδιαφορία αὕτη δὲν δεικνύει ἔργους ἀστοργον ἐγκατάλειψιν τῆς θείας τῶν Πατέρων ἡμῶν τέχνης, ἡ ὁποία μόνον διὰ καλῶς κατηρητισμένης Σχολῆς εἶνε δυνατόν νὰ προσαχθῇ καὶ νὰ βελτιωθῇ;

Ἡ «Μανδολινάτα Φαναρίου», ἥς ὀλοσέλιδον εἰκόνα ἐν

Ἡ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΑΝΑ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ

ΕΓΧΩΡΙΑ. — Ἡ ὑποχρεωτικὴ διδασκαλία τῆς μουσικῆς ἐν ταῖς σχολαῖς τῶν ἑλλήνων. — Ἡ ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ Σχολή. — Βούλγαρος καθηγητῆς διδασκόμενος τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς. — Ἡ Μανδολινάτα τοῦ Φαναρίου. — Ἡ ἀστυνομικὴ ἀναγείρεσις τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν τῶν βαλκανικῶν κρατῶν.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ. — Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ ἐν Ἰωαννίνοις. — Ἰερσοὶς μουσικοῦ σωματείου ἐν Ἀδάπαζα. — Οἱ διδασκαλοὶ καὶ ἡ μουσικὴ.

ΕΞΩ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ. — Τὸ Στοιχειωμένον γεφύρι, μελόγραμμα Θ. Σακελλαρίδου. — Ἡ «Ἑλληνικὴ Συμφωνία» τοῦ κ. Λάσδα βραβευμένη. — Ἡ μουσικὴ ἐν τῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ. — Μία μουσικὴ ἰδιοφυΐα. — Ἀλέξ. Καραμανλάκης. — Αἱ Νηπιαγωγοὶ καὶ ἡ μουσικὴ. — Ἡ ἐκπ. τετραφωνία ἐν Σύρῳ. — Ἑλλήν μουσικὸς διαγωνισμός ἐν Παρισίοις. — Ἡ ἀραβικὴ μουσικὴ ἐν κηδεῖα ὀρθοδόξου.

ΕΓΧΩΡΙΑ

Μετ' εὐχαριστήσεως ἀναγράφωμεν, ὅτι τὸ Ἀναλυτικὸν Πρόγραμμα τῶν σχολῶν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπό-

άλλη στήλη δημοσιεύομεν, ιδρύθη κατά 'Οκτώβριον τοῦ 1908, λειτουργεῖ δ' ἔκτοτε ἀδιακόπως μέχρι σήμερον. Ἀπὸ τῆς 1ης Φεβρουαρίου ἤρξατο ἡ λειτουργία τοῦ Γυναικείου Τμήματος, τοῦ ὁποίου τὴν εἰκόνα θὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τοῦ Ἀνδρικοῦ Τμήματος ὡς καὶ τοῦ Γυναικείου κυμαίνεται ἐκάστοτε μετὰ 20 ἕως 40. Τὴν διεύθυνσιν ἀμφοτέρων τῶν τμημάτων ἔχει ὁ κ. Στέφ. Στάγκαλης ἀπὸ τῆς 13ης Δεκεμβρίου 1908 προσληφθεὶς εἰς τὸν Σύλλογον. Ἐπίσης διατηρεῖ ὁ Σύλλογος καὶ δύο ἕτερα τμήματα τὸ Φωνητικὸν (ἀνδρικὸν καὶ γυναικεῖον) καὶ τὸ Δραματικόν. Ἔδωσε μέχρι τοῦδε 9 συναυλίας, ὧν τὰς 8 ἐν Φαναρίῳ, μίαν δὲ ἐν Πέραν ἐν τῇ «Γαλλικῇ Ἐνώσει». Ἐν γένει τὸ φιλότιμον τοῦτο Σωματεῖον εἶνε ἀπὸ τὰ σεμνώματα τῆς μουσικῆς κινήσεως τῆς πόλεώς μας, λειτουργοῦν ἐν τῷ κέντρῳ τῶν ἐθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἡμῶν ἀναμνήσεων καὶ ὄνειρων.

Ἡ γενικὴ διεύθυνσις τῆς ἀστυνομίας διεβίβασε διαταγὰς πρὸς ἀπαγόρευσιν τῆς ἀνακρούσεως τῶν ἐθνικῶν ὕμνων τῶν τεσσάρων βαλκανικῶν κρατῶν εἰς τὰ διάφορα κέντρα.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ

Ἡ ἐν Ἰωαννίνοις φιλοτίμως ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ ἐργαζομένη *Θρησκευτικὴ Ἀδελφότης ἢ «Θεοτόκος»*, ἣς σκοπὸς ἀναγράφεται τὸ «κήρυγμα, θρησκευτικὴ ἐφημερίς, λαϊκὴ βιβλιοθήκη καὶ ἀναγνωστήριον, ἐσπεριναὶ σχολαί, πνευματικοί, μουσικοδιδάκαλοι, Σύλλογοι, προϋπτάμενοι ἐκκλησιῶν καὶ ἐπαρχιακῶν ἐπιθεωρητῶν, θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ ἀνάπλασις πόλεως καὶ ἐπαρχίας», προσέλαβε τὸν κ. Ζ. Οἰκονομίδην, ὅστις θὰ διατελῇ καὶ πρωτοψάλτης τῆς Ἀδελφότητος καὶ διευθυντῆς τῆς Μουσικῆς Σχολῆς αὐτῆς. «Τοιοτοτρόπως, ἐπιλέγει ἡ καλὴ συνάδελφος «Θρησκευτικὴ Σάλπιγξ», ἡ Ἀδελφότης ἡμῶν ἐπέτυχεν ἓνα τῶν μεγάλων σκοπῶν τῆς συστάσεώς της, τὴν ἐπίρρωσιν τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν, τὴν καλλιέργειαν καὶ ἀνύψωσιν αὐτῆς, τὴν ἐξύψωσιν τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας καὶ τὴν προσέλκυσιν τῶν χριστιανῶν εἰς τοὺς ἱεροὺς ναοὺς, οἵτινες εἶχον ἐρημωθῆ, καὶ τὴν δημιουργίαν μισθῶν ἐπαρκῶν διὰ μίαν σειρὰν οἰκογενειαρχῶν, οἵτινες μετὰ μείζονος ζήλου ἤδη θὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν μουσικῶν τῶν ταλάντων».

Εὐχαρίστως πληροφοροῦμεθα ὅτι ὄμιλος φιλομούσων νέων ἱδρύσεν ἐν Ἀδάπαζα (Βιθυνίας) μουσικὸν Σύλλογον. Ἡ πρωτοβουλία αὐτῆ εἶνε τόσον εὐγενὴς ὥστε νὰ μὴ ἔχη ἀνάγκην καὶ ἰδιαιτέρως ἐξάρσεως.

Πόσον οἱ γνωρίζοντες καὶ μουσικὴν διδάσκαλοι ἰδιαιτέρως τιμῶνται, καταδεικνύει ἡ ἐξαιρετικὴ αὐτῶν ἀναζήτησις ἐφέτος ὑπὸ τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἀρχῶν τῶν ἐπαρχιῶν. Ἐπίσης καὶ αἱ ἀντιμισθίαι αὐτῶν κατὰ μέσον ὄρον ἀνῆρχοντο ἀπὸ 60—80 λίρας. Δημοδιδάσκαλος γνωρίζων καὶ ὀλίγην ὀργανικὴν μουσικὴν ἐστάλη ἀντὶ 110 λιρῶν ἐτησίως! Ἴδου στάδιον εὐγενοῦς δράσεως καὶ μουσικῆς προόδου εἰς τοὺς διδασκάλους μας ἐπ' ἀγαθῷ τῆς σπουδαζούσης νεολαίας καὶ ἑαυτῶν.

ΕΞΩ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Ἐν Ἑλλάδι. — Εἰς τὸ θέατρον «Πανελλήνιον» παρῆσθαι τελευταίως ἐν Ἀθήναις πρώτην φορὰν ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ μελοδραματικοῦ θιάσου «Τὸ στοιχειωμένον γε-

γῆρι», μελοδράμα τοῦ Ἑλλήνος μουσουργοῦ κ. Θ. Ι. Σακελλαρίδου, τοῦ ὁποίου τὸ ποιητικὸν κείμενον ἔχει γραφῆ ἀπὸ τὸν γνωστὸν ἀνὰ τὸ Πανελλήνιον λογογράφον κ. Γ. Τσοκόπουλον. Τὸ θέατρον, ὡς ἦν ἐπόμενον, ἦτο πλήρες καὶ οἱ μουσικοφιλοὶ, κατὰ τὰς χρονογραφικὰς ἀφηγήσεις τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων, ἐχειροκρότησαν τὰ πλεῖστα μέρη τοῦ μελοδράματος, τὰ ὅποια εἶχον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, χροιάν τοῦ ἑλληνικοῦ μέλους. Ὁ νεαρὸς μουσουργὸς ἐπιανελημμένως ἐκλήθη ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἐπίσης καὶ ὁ ποιητὴς τοῦ μελοδράματος κ. Γ. Τσοκόπουλος.

Λυπούμεθα πολὺ διότι πέραν τῶν χρονογραφικῶν τούτων σημείων δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστους καὶ τεχνικὰς πληροφορίας, ἵνα οὕτω σχηματίσωσιν οὗτοι ὀπωσδήποτε ἀκριβῆ τινα ἰδέαν περὶ τοῦ καθυρῶς μουσικοῦ μέρους καὶ τῆς τεχνικῆς ἀξίας τοῦ μελοδράματος. Ἐν τῇ «Ἐστία» Ἀθηνῶν εἶδομεν ὑπὸ τύπον τεχνικῆς κρίσεως διατηλοῦν ἄρθρον νεαροῦ καθηγητοῦ τοῦ Ὁρδείου, ἀλλὰ τοῦτο περιορίζετο μᾶλλον εἰς δευτερεύοντα σημεῖα, παρὰ εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ἔργου.

Μεθ' ὅλην τὴν ἔλλειπιν τεχνικῶν πληροφοριῶν καθήκον θεωροῦμεν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ὁ κ. Σακελλαρίδης εἶνε εἷς ἀπὸ τοὺς ὀλίγους Ἑλληνας συνθέτας τοὺς καταγινόμενους εἰς τὴν θεατρικὴν μουσικὴν. Τὸ 1907 ἔδωσε τὸ πρῶτον τοῦ μελοδράμα ὁ «Πειρατὴς». Ἐπικολούθησε κατόπιν ἡ τόσον ἀρέσασα «Περουζέ», ἡ ὁποία ἐώρτασε τὴν 50ὴν παράστασιν εἰς διάστημα ἑνὸς ἔτους.

Ἦδη εἰς τὸ «Στοιχειωμένον γεφύρι» ὁ κ. Σακελλαρίδης παρουσιάζει μίαν μουσικὴν μετὰ χρῶμα καὶ ρυθμὸν ἐντελῶς Ἑλληνικὸν διὰ νὰ δεῖξη κατὰ πόσον τὰ Ἑλληνικὰ δημοτικὰ μοτίβα, τὰ ὅποια ἐμελετήσεν, εἶνε ἱκανὰ νὰ ἐμπνεύσωσιν ἐν πρωτότυπον σκηνικὸν σύνολον.

* Ἀγγέλλεται ἐξ Ἀθηνῶν ὅτι ἡ «Ἑλληνικὴ Συμφωνία» τοῦ μουσικοδιδασκάλου καὶ διευθυντοῦ τῆς Ἀθηναϊκῆς Μανδολινάτας κ. Νικ. Λάβδα ἐβραβεύθη κατὰ τὸν ἐφετεῖον ἐν Μιλάνῳ Διεθνή μουσικὸν διαγωνισμόν. Ἐπίσης ἔλαβε τὸ πρῶτον βραβεῖον μετὰ μεγάλου χρυσοῦ μεταλλίου ἡ ἑτέρα σύνθεσις τοῦ κ. Λάβδα, ἡ Εἰσαγωγή τῶν γάμων τοῦ Φιγαρῶ τοῦ Μότσαρτ.

* Τὸ Συμβούλιον τῆς Ριζαρείου Σχολῆς διώρισεν εἰς τὴν θέσιν τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς τὸν κ. Κωνσταντ. Παπαδημητρίου, διπλωματοῦχον τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς τοῦ Ὁρδείου μετὰ πρῶτον βραβεῖον καὶ πτυχίον τῆς Ἀρμονίας. Εἶνε πραγματικῶς εὐχάριστος καὶ ἐνθαρρυντικὸν ὅτι νέοι μουσικοὶ ἄριστα κατηρητισμένοι, ἀναγνωρίζονται ὑπὸ ἰδρυμάτων ὡς ἡ Ριζαρείου Σχολῆ, ἔνθα δύνανται ν' ἀναπτύξωσι τὰς γνώσεις καὶ τὴν δραστηριότητά των πρὸς κοινὸν ὄφελος.

* Ἀπὸ τινῶν ἡμερῶν ἔκαμε τὴν ἐμφάνισίν του εἰς τὰ κέντρα τῶν Ἀθηνῶν εἰς μικρὸς, δωδεκαετῆς μόλις, Κεφαλλῆν, ὡς κανταδόρος. Ὁ μικρὸς περιήρχετο τὰ ἐστιατόρια καὶ καφενεῖα καὶ ἐτραγῶδει ἐν συνοδείᾳ κιθάρης ὠραία ἑπτανησιακὰ ζῶματα. Μεγάλην δ' ἐντύπωσιν ἔκαμνεν ἡ φωνὴ τοῦ μικροῦ, διαυγῆς καὶ μεταλλικῆς φωνῆς τενόρου. Ὁ λιλιπούτειος τενόρος, ὁ ὁποῖος ὀνομάζεται Βαγγέλης Μελίσης, εἶνε καὶ αὐτὸς ἐνθουσιασμένος μετὰ τὸ δῶρον τῆς φύσεως καὶ μετὰ τὴν ὑποδοχὴν ποῦ τοῦ ἔκαμαν. Ἦδη δὲ ὁ Βαγγέλης εἰσαχθεὶς εἰς τὸ Ὁρδεῖον θὰ παρακολουθῇ μαθήματα, ὅπως καλλιεργήσῃ συστηματικώτερον τὴν φωνὴν του.

* Ἐξ Ἀθηνῶν εἶχε μεταδοθῆ πρὸ ἡμερῶν τὸ θλιβερὸν ἄγγελμα τοῦ τραγικοῦ θανάτου τοῦ νεαροῦ ἀεροπόρου

Ἀλεξάνδρου Καραμανλάκη. Ὁ ἀτυχῆς νέος, ἐπιβαίνων τοῦ ἀεροπλάνου κατηυθύνετο ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Πάτρας, ὅτε ἔκρηξις τῆς κινητηρίου μηχανῆς τὸν κατεκρήμνισε βαρέως πληγωμένον εἰς τὴν θάλασσαν ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ ὅπου καὶ ἐπύγη.

Ὅταν ὁ τολμηρὸς νέος εἶχεν ἐπιτύχει πρὸ μηνῶν τὸ παγκόσμιον ρεκόρ ὕψους τὸν εἶχονεν παρακαλέσει ὅπως ἐν νέα τινι ἀναβάσει μέλῃ γνωστὸν τι ἄσμα εἰς τὰ αἰθέρια ὕψη καὶ εἶτα γράψῃ ἡμῖν περὶ τῶν ἀκουστικῶν αὐτοῦ ἐντυπώσεων, ἵνα οὕτω δυνηθῶμεν νὰ ἔχωμεν ἰδέαν τινὰ περὶ τῆς ἀκουστικῆς θέσεως τῆς μουσικῆς εἰς τὰς μελλούσας ἀεροπορίας, αἱ ὁποῖαι φαίνεται ὅτι δὲν θὰ εἶνε πολὺ μακρὰν καὶ διὰ τὸν πολὺν λαόν. Ἄλλ' ὁ τραγικὸς αὐτοῦ θάνατος δὲν ἴκανοποίησε τὴν παράκλησιν τοῦ παλαιοῦ αὐτοῦ διδασκάλου.

Ἡ *Νεφελοκοκκυγία*, ἣν ἡ φαντασία τοῦ Ἀριστοφάνους εἰς τοὺς «*Ὀρνίθας*» ἐδημιούργησεν, ὁ χορὸς τῶν Ὀρνίθων, ὃν εἰς τὰ οὐράνια δώματα ἐτοποθέτησε, διὰ τὰς νέας ἀεροπλοίας δὲν θὰ εἶνε ἔργον ἰσχυρᾶς φαντασίας, ἀλλὰ ἔργον πραγματικότητος. Αἱ τορευταὶ δὲ ποιητικοὶ λέξεις *θεῖα μουσική, οὐράνιος μουσική, ἀγγελικὴ μουσική κτλ.* διὰ τὰς ἀεροπορίας τοῦ μέλλοντος θὰ καταστῶσιν ὄντως λέξεις *ζῶσαι, πραγματικαί.* Ἐπίσης δὲ ἡ Πυθαγόρειος μουσικὴ θεωρία, καθ' ἣν ἡ μουσικὴ ἀρμονία εἶνε εἰκὼν τῆς ἀρμονίας τῶν οὐρανίων σωμάτων, διὰ τῆς νέας ἀεροπορίας ἔτι μᾶλλον θὰ πραγματοποιηθῇ, ἀπὸ ἀφηρημένην καθισταμένη συγκεκριμένη ἔννοια. Αἱ προσπάθειαι εἰς αὐτὸ τείνουσιν.

Ὁ ἀείμνηστος Καραμανλάκης πρὸ τοῦ ἐπιδοθῆ εἰς τὴν ἀεροπορίαν ἐξέδιδε καὶ μίαν ὥραιαν ἐβδομαδιαίαν ἐπιθεώρησιν, τὸν «*Ἀνεξάρτητον*» τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ καλλιτεχνικὴ αὕτη ἔφημερίς, ἐκτὸς τοῦ πολιτικοῦ, κοινωνιο-λογικοῦ καὶ φιλολογικοῦ μέρους, εἶχε καὶ τὸ *μουσικόν*. Διὰ εἰδικῶν συνεργατῶν, οὓς ἐπλήρωνε καὶ γενναίως, παρηκολούθει τὸ *ἐθνικὸν θέατρον* καὶ τὴν *ἐθνικὴν ἐν γένει μουσικὴν*, οὕτως ὥστε, ὡς καὶ ἐν τῷ προγράμματι αὐτοῦ ἔγραφε: «*καὶ διὰ τῆς μουσικῆς παραγωγῆς ἡ νέα ἑλληνικὴ κοινωνία ν' ἀναπτύχθῃ καὶ μορφωθῇ κατὰ τὰ ὑποδείγματα τῶν μουσικωτάτων ἀδιῆς προγόνων*».

Ἡ «*Μουσικὴ*» θρηνοῦσα ἐπὶ τῷ τραγικῷ θανάτῳ τοιοῦτου τολμηροῦ ὅσον καὶ ἰδεώδους νέου, ἀναφωνεῖ τοὺς στίχους γηραιοῦ τοῦ θύματος διδασκάλου.

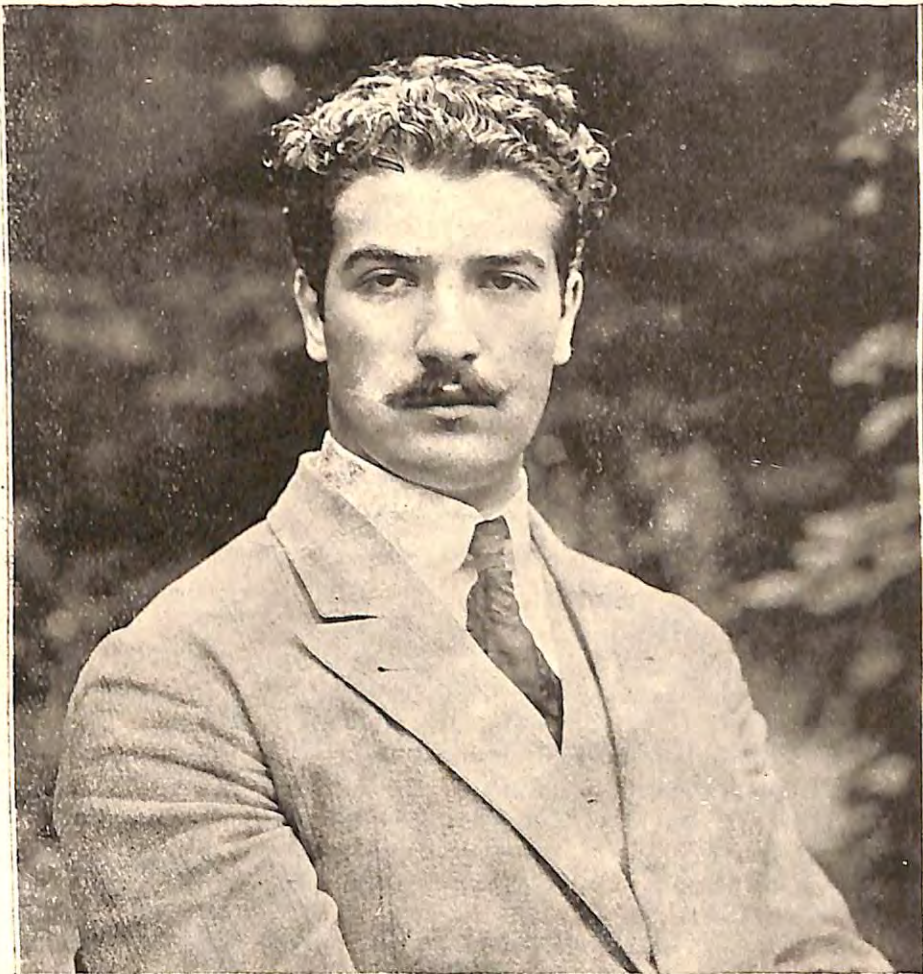
Τὸν ἔλεγαν Ἀλέξανδρο! κ' ἤθελε τῶνομά του
—Τέτοιο μεγάλο ὄνομα!— ὁ ἴδιος νὰ τιμῆσῃ!
Ξένοι, οὐδ' ταίριαζε μὲ τὸ φιλό κκλ γὰρ ἀνάστημά του!
Γαροὶ καὶ ἔλεγε τόλμημα κ' αὐτὸς μεγάλο νὰ τολμήσῃ!...

Ἀλέξανδρέ μου, Στκυραστε! στὸν ἐνδοξὸ σου τάφο
δύο λόγια μόνον γράφω*

«*Ὅποιος γεννήθηκε Ἀετός, Ἀετὸς καὶ θὰ πεθάνῃ!*»
αὐτὸ καὶ μόνον φθάνει.

* Τὸ ἐκπαιδευτικὸν τμήμα τῆς «*Ἐνώσεως τῶν Ἑλλη- νίδων*» ἐδημοσίευσεν τὴν ἐπομένην ἀξιοσημεῖωτον ἀγγελίαν*

«*Προκηρύσσεται διαγωνισμὸς ἐν τῷ Διδασκαλείῳ τῶν Νηπιαγωγῶν πρὸς πλήρωσιν 10 κενῶν θέσεων δωρεὰν πρὸς ἀπόκτησιν πτυχίου Νηπιαγωγοῦ. Προσόντα ἀπαι-*

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΑΚΗΣ

τοῦνται πτυχίον Ἀρσακείου α' ἢ β' βαθμοῦ καὶ ἐπίδοσις εἰς τὴν *φωνητικὴν μουσικὴν*».

* Ἐπανήλθεν ἐξ Ἀμερικῆς μετὰ διαμονὴν ἐκεῖ ἐνὸς καὶ ἡμίσεως ἔτους, ἡ ἐκ Σμύρνης Ἑλληνὶς χορεύτρια τῶν ἀρχαίων χορῶν δεσποινὶς Ἑλλη Βίκτωρος μετὰ τῆς ἀδελφῆς τῆς Λουκίας καὶ τοῦ ἀδελφοῦ των. Αἱ δεσποινίδες Βίκτωρος ἔδωσαν περὶ τὰς 15 παραστάσεις εἰς τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Ἀμερικῆς, προκαλέσασαι τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν Ἀμερικανῶν καὶ τοῦ τύπου, ὅστις ἔγραψεν ἑλαινετικά ἄρθρα. Ἐκ τῶν χορῶν διακρίνονται ὁ χορὸς τῶν Νυμφῶν μὲ ὑπόκρουσιν τοῦ Γκλόουκ, ὁ τῶν Ἐρινύων, ὅστις εἶναι δαιμονιώδης, ἐκτελούμενος ὑπὸ ἑξ προσώπων, ὁ Βακχικὸς μὲ ὑπόκρουσιν μουσικῆς τοῦ Σακελλαρίδου, ὁ χορὸς τῶν Μουσῶν, ὁ χορὸς τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς, ὃν χορεύει ἡ δεσποινὶς Ἑλλη μετὰ τῆς πανοπλίας καὶ ὅστις κρίνεται ὡς ἄριστος ὢλων.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Πνευματισμός καὶ Χριστιανισμός ὑπὸ Γρηγ. Παπαμιχαήλ.]

Ἐκτὸς τῶν χορῶν, ἡ δεσποινὶς Ἑλλη Βίκτωρος ἀπαγγέλλει χορικά ἐκ τῆς «Ἀντιγόνης», εἰδύλλια Θεοκρίτου εἰς τὴν ἀρχαίαν; καὶ κατὰ μετάφρασιν, τὸν μονόλογον τῆς «Μηδείας», ραφιδίας τοῦ Ὀμήρου μετ' ὑποκρίσεως, καὶ τὸν ὕμνον τῆς Σαπφούς εἰς τὴν Ἀφροδίτην.

Αἱ δεσποινίδες Βίκτωρος θὰ δώσουν προσεχῶς ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου μίαν παράστασιν, ἣτις προμηνύεται λίαν ἐνδιαφέρουσα καὶ κατόπιν θὰ ἀπέλθωσιν εἰς Αἴγυπτον, Ἰταλίαν καὶ Ἀμερικὴν.

Ἐκ τῆς «Καθημερινῆς» ἐφημερίδος τῆς Σύρου μανθάνομεν ὅτι, κατὰ τὴν δεκαπενθήμερον τοῦ Αὐγούστου νηστείας, ἐν τῇ ἱερῇ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Ταλάντων, ὁ παρακλητικὸς εἰς τὴν Θεοτόκον κανὼν ἐψάλλετο καθ' ἐκάστην ἐν τετραφωνίᾳ, καὶ ὅτι τὴν προτελευταίαν ἡμέραν τῆς νηστείας ἔλαβον μέρος καὶ γυναῖκες, ἔγγαμοὶ καὶ ἄγαμοι, καὶ ὅτι ἔψαλαν «μελωδικώτατα» καὶ «κατεγοήτευσαν» τοὺς ἐκκλησιαζομένους, καὶ κατόπιν ἐδέξαντο «τὰ ἐγκάρδια συγχαρητήρια ἀπάντων». Τί ἄρᾳ γε νὰ συμβαίῃ; Τί μουσικὸν κείμενον τετραφωνίας νὰ εἶχον οἱ τολμηροὶ οὗτοι καινοτόμοι;

Ἐν Γαλλίᾳ. Ὁ ἐν Παρισίοις μουσικὸς κ. Θεόδ. Σπάθης, λαβὼν μέρος εἰς τὸν ἐτήσιον διαγωνισμὸν τοῦ Δημοτικοῦ μελοδράματος «Τριανόν», ἤλθε πρῶτος κατὰ σειρὰν ἐπιτυχίας, ἐξασφαλίσας εἰς τὸ ὄνομαστὸν καλλιτεχνικὸν τοῦτο κέντρον τῶν Παρισίων τὴν δευτέραν θέσιν μετὰ τὸν περιφημον διευθυντὴν τῆς ὀρχήστρας κ. Μπεργαλόν.

Ἐν Αἰγύπτῳ.—Τὸ ἔγκριτον «Καίρον» γράφει ὅτι «διὰ τῆς ὁδοῦ Φαγκαλας διήρχετο κηδεῖα κοπτική ἐπὶ κεφαλῆς ἔχουσα ἀραβικὴν μουσικὴν. Ποῖος ὄμως θὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ μάλιστα αὕτη, ἀντὶ πενθίμου ἐμβατηρίου ἐπαιάνιζε φαιδρότατον γερμανικὸν βάλς, παρὰ τὰς παραφωνίας τῶν μουσικῶν; Οἱ μάρτυρες τοῦ... πραξικοπήματος τούτου τῶν μουσικῶν, ἠδυνάτουσαν λίαν δικαίως ἄλλως τε νὰ πιστεύσουν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰ ὄτιά των. Καὶ τὸ ἀτύχημα ἦτο, ὅτι ἐπρόκειτο περὶ κηδεῖας 16ετοῦς Κοπορθοδόξου νεάνιδος!»

Παρόμοιον ἀκριβῶς ἐγένετο καὶ ἐν Κωνσταντινίᾳ κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Β', ὅτε ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ παιζουσα ζωηρὰ ἐμβατήρια; ἠναγκάσθη νὰ σιγήσῃ τῇ ἐπεμβάσει τῶν ἐγκρίτων ὁμογενῶν.

Ἡ ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΝΑ ΤΟΥΣ ΣΥΝΟΙΚΟΥΣ ΛΑΟΥΣ

Ὁ γνωστὸς ἀρμένιος μουσικοδιδάσκαλος τῆς πόλεώς μας κ. Σὺλβιος Keussy, εὐδοκίμως διδάσκων τὴν θεῖαν τέχνην ἀπὸ 24 ἐτῶν ἐν ταῖς γαλλικαῖς τῆς πόλεώς μας σχολαῖς, ἐτιμήθη διὰ τιμητικοῦ καλλιτεχνικοῦ παρασήμου (Officier d'Academie) ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας τῆς Γαλλίας καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν. Ἡ «Μουσικὴ» συγχαίρει τὸν διακεκριμένον μουσικὸν διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν τιμὴν καὶ εὐχεταὶ αὐτῷ καὶ ἄλλους τιμητικοὺς βαθμοὺς, ἀνταξίους τῶν καλλιτεχνικῶν αὐτοῦ προσόντων.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ «Ἐκκλ. Φάρου» καὶ τοῦ «Πανταίνου» Ἀλεξανδρείας κ. Γρηγόριος Παπαμιχαήλ ἐδημοσίευσεν κατ' αὐτὰς βιβλίον εἰς ἄκρον ἐνδιαφέρον ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον. Ἐν αὐτῷ ἐκτίθενται τὰ διάφορα εἶδη τῶν παρρηγοτικῶν πνευματιστικῶν πειραμάτων, ἡ ἱστορία τοῦ Πνευματισμοῦ, ἡ ἐρμηνεία τῶν φαινομένων του καὶ ἡ φιλοσοφία του. Τὸ σύστημα τοῦ Πνευματισμοῦ μετὰ ταῦτα ἀναλύεται, μετὰ δὲ τὴν φιλοσοφικὴν του ἐξέτασιν ἀντιπαράβλλεται πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ἐρίζεται ποῖα εἶναι ἡ θέσις τοῦ Πνευματισμοῦ ἀπέναντι τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο, ἀποτελούμενον ἐκ 240 ἑξωνυμίων 172, εἶναι τὸ πρῶτον ἐλληνιστὶ δημοσιευόμενον συστηματικὸν περὶ Πνευματισμοῦ δημοσίευμα, πληρέστατον διακρινόν τὸν ἀναγκνῶστην ἐπὶ τῶν πνευματιστικῶν ζητημάτων καὶ ἀποτελοῦν κατ' ἐξοχὴν τερπνὸν καὶ διδακτικὸν ἀνάγνωσμα διὰ πάντα φιλικναγκνῶστην καὶ φιλομαθῆ.

Ἐύρισκεται παρὰ τῆς συγγραφῆς (Direction du «Phare Ecclésiastique», Alexandrie, Rue Gessi Pachà 10), ἡ ἐν τῷ Πατριερχικῷ Τυπογραφείῳ. Τιμῆται δὲ φρ. 3,50.

ΑΠΟΛΛΩΝ Ο ΜΟΥΣΗΓΕΤΗΣ

Ἀνετυπώθη τὸ θεωρητικὸν μέρος τοῦ Α' Τεύχους τοῦ «Ἀπολλωνος Μουσηγέτου» τοῦ κ. Γ. Παχτίκου, τὸ ὅποιον ἀπὸ τριετίας εἶχε τελείως ἐξεντληθῆ. Τὸ βιβλιάριον τοῦτο, περιέχον τὰς ἀπαραίτητους τεχνικὰς ἠθικὰς γνώσεις, εἶναι ἀπαραίτητον ἐφόδιον διὰ πάντα βουλόμενον νὰ μάθῃ τὴν μουσικὴν συστηματικῶς. Τιμῆται ἀντὶ 5 μόνον Γροσίων ἐν Τουρκίᾳ καὶ 1,25 τοῦ φράγκου διὰ τὰ ἐξωτερικῶν.

ΔΗΛΩΣΕΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ συνδρομηταὶ τῆς «Μουσικῆς», ὅσοι μέχρι τοῦδε καθυστεροῦσιν εἰσεῖται τὰς συνδρομὰς αὐτῶν, νὰ σπεύσωσι νὰ καταβάλωσιν αὐτάς, καθόσον μάλιστα μετὰ δύο φυλλάδια θὰ συμπληρωθῇ ἡδὴ ἡ ἐτησία αὐτῆς σταδιοδρομία. Αἱ συνδρομαὶ δύνανται ν' ἀποσταλῶσιν ἀπ' εὐθείας πρὸς ἡμᾶς, ἀλλ' οἱ ἐν Κύπρῳ δύνανται νὰ καταβάλωσι καὶ εἰς τὸν ἐν Λευκωσίᾳ καθηγητὴν τῆς Μουσικῆς κ. Κλ. Ἀρσεμιῶν, οἱ ἐν Βάρνῃ εἰς τὸν κ. Β. Ν. Γουναρόπουλον καὶ οἱ ἐν Σμύρνῃ εἰς τὸν κ. Νικ. Παπαδόπουλον πρωτομάτην τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ.

★

Οὐδεμία αἴτησις πρὸς ἔγγραφὴν συνδρομητῶν λαμβάνεται ὑπ' ὄψει, ἀν μὴ προκαταβληθῇ ἡ συνδρομὴ.

★

Πᾶσα περὶ τῆς διεκπεραιώσεως τοῦ Περιδικοῦ παρατήρησις δέον νὰ γίνηται ἐντὸς δύο τὸ πολὺ μηνῶν.

★

Πᾶσα ἀλλαγὴ τῆς ταχυδρομικῆς διευθύνσεως τῶν συνδρομητῶν δέον ἐγκαίρως ν' ἀναγγέληται ἡμῖν, ἄλλως οὐδεμίαν φέρομεν εὐθύνην διὰ πᾶσαν τῶν φύλλων ἀπώλειαν.

ἑρὸν

Ὑπεύθυνος Γ. Δ. ΠΑΧΤΙΚΟΣ—Τύποις ΑΔΕΛΦΩΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ